

ROM

Pol a Yesus aqa wau tamo

¹ E Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. A na e metbej deqa e Qotei aqa anjam bole mare mare laqnum. E wau di yqajqa deqa a na e giltbej.

² Tulaŋ nami Qotei a marej, “Ijo anjam bole di aqa damu bunuqna brantqas.” Onaqa Qotei aqa medabu o qaji tamo nanŋi anjam bole di nengrenyonab soqnej. Nengren di Qotei aqa segi nengren.

³ Qotei aqa anjam bole di aqa segi Niri aqa anjam. Aqa Niri a tamo bulyosiq a Devit aqa len na ŋambabej.

⁴ Onaqa bunuqna Qotei na a subq na tigeltej. Tigeltonaqa bati deqa aqa Mondor Bole na iga endegsi osorgej, Yesus a Qotei aqa Niri siŋgila koba. A gago Tamo Koba Yesus Kristus.

⁵ Yesus aqa siŋgila na Qotei a iga qa are boleiyej. Osiqa Yesus aqa ñam na iga wau egej. Deqa iga aqa anjam maro tamo unum. Tamo unŋasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanŋi Yesus qa nanŋo areqalo siŋgilatosib aqa anjam dauryqajqa deqa are qalsiq wau egej.

⁶ Niŋgi dego Yesus Kristus na metŋej deqa niŋgi aqa anjam dauryeqnub.

⁷ Qotei na niŋgi Rom qureq di unub qaji niŋgi tulaŋ qalaqalaiŋgeqnu. A na niŋgi metŋej deqa niŋgi aqa segi tamo unŋasari unub. O ijo was, e anjam endi nengrenyosim nunŋoq qarinyonum. Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo

nangi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a marej, “E Rom Kristen nangi unjrqai”

⁸ E mati ningi anjam bei mernḡwai. Ningi Yesus Kristus qa nuḡo areqalo siḡilateqñub deqa tamo unḡasari gargəkoba nangi ningi qa saoqnsib laqn-abqa sawa sawa kalilq di nangi queqñub. E deqa are qaloqnsim Yesus Kristus aqa ñam na ijo Qotei minjeqñum, “Keretonum.”

⁹ E ijo are miligi siḡilatosim deqa e Qotei aqa wau ojoqnsim aqa Niri aqa anjam bole palontoqnsim laqñum. Qotei a segi qalie, bati gaigai e pailyqa oqnsim ningi qa are qaleqñum.

¹⁰ E gaigai ningi qa endegsi pailyeqñum, “O Qotei, ni na merbimqa e gam itosiy aisiy Rom Kristen nangi unjrqai.”

¹¹ O ijo was, e ningi nuḡwajqa are koba qaleqñum. Di kiyāqa? E Mondor aqa anjam ningi mernḡitqa dena nuḡo are siḡilatetḡwajqa deqa.

¹² Ijo are koba endegsi unu. E nuḡoq bosiy ningi Yesus qa nuḡo areqalo siḡilateqñub di unsiyqa dena ijo are siḡilatqai. Ningi dego e Yesus qa ijo areqalo siḡilateqñum di unsibqa dena nuḡo are siḡilatqab. Gam dena iga kalil koba na gago are siḡilatoqnsim sqom.

¹³ O was ningi endegsib qalieoiy. Bati gargəkoba e bosiy ningi nuḡwajqa are qaleqñum. Ariya e nuḡoq bqajqa gam gaigai geteḡeqñu. Ijo are koba endegsi unu. Tamo unḡasari sawa bei beiq di unub qaji nango ambleq di e waueqnamqa nangi are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo siḡilateqñub dego kere e nuḡo ambleq di wauoqñitqa tamo

qudei nanği are bulyoqnsib Yesus qa nanžo areqalo siŋgilateqnaqab.

¹⁴ E na Grik tamo nanği ti yaun tamo nanği ti powo tamo nanği ti nanari tamo nanği ti Yesus aqa anjam minjroqnit quqwjajqa deqa Qotei na e wau ebej.

¹⁵ Deqa niŋgi Rom qureq di unub qaji niŋgi dego e na Yesus aqa anjam bole mernjoqnit quqwjajqa are prugbeqnu.

Yesus aqa anjam bole a Qotei aqa siŋgila ti unu

¹⁶ E Yesus aqa anjam bole di marqajqa jemai-bosaieqnu. Di kiyajqa? Anjam bole di Qotei aqa siŋgila ti unu. Siŋgila dena Qotei na tamo kalil Yesus qa nanžo areqalo siŋgilateqnu qaji nanği padalqa gamq na elenqnu. A matiq Juda nanği elenqnu. Osiqa sawa bei bei qaji nanği dego elenqnu.

¹⁷ Anjam bole dena Qotei na iga tamo bole une saiwoji sqajqa gam osorgej. Gam agiende. Iga Yesus qa gago areqalo siŋgilateqom gam dena qujai Qotei na iga tamo bole une saiwoji qa mergwas. Gam bei saiwoji. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenjrenyeb unu, “Tamo nanği Qotei qa nanžo areqalo siŋgilateqab di a na nanği tamo bole une saiwoji qa minjrqas. Yim nanği nambile gaigai sqab.”

Tamo unğasari kalil nanği na Qotei qoreiyeqnub

¹⁸ Iga qalie, Qotei a lan goqe di sosiq aqa minjin boleq ateqnu. A na tamo unğasari kalil a qoreiy-oqnsib kumbra uge uge yeqnub qaji nanği awai uge enjreqnu. Nanžo kumbra uge dena nanği Qotei aqa anjam bole tenteqnub.

¹⁹ Tamo ungasari nanği di Qotei aqa kumbra qalie bole. Qotei a segi na nanği aqa kumbra osornjreqnu. Ariya nanği olo Qotei qoreiyeqnu deqa a na nanği awai uge enjreqnu.

²⁰ Qotei a nami mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyonaq sonaq aqa mañwa di tamo ungasari nanği unoqneb dena bosu bosiq agi bini nanği uneqnu. Gam dena nanği Qotei aqa kumbra uliejunu qaji di qalieonub. Aqa kumbra utru ti aqa singila gaigai sqas qaji deqa ti nanği qalie bole. Deqa tamo bei a marqa keresai, “E Qotei qaliesai deqa e une saiqoji.”

²¹ Nanği Qotei qa qalie unub. Ariya nanği aqa ñam soqtqa uratoqnsib a binjyqa asginjreqnu. A segi Qotei bole nanği deqa are qalo-saieqnu. Nanžo kumbra dena nanği nanaritnjroqnsiq nanžo areqalo getentetnjreqnu. Deqa nanği ambruq di laqnu.

²² Nanği diqoqnsib mareqnu, “Iga powo koba ti unum.” Di gisañ. Nanği tulañ nanarioqnsib unub.

²³ Sosibqa Qotei ñambile gaigai unu qaji a qoreiyoqnsib a qa louqajqa uratoqnsib olo beloqnsib mandam tamo ti qebari ti wagme ti amal ti nanžo sulum gereiyoqnsib nanği qa loueqnu.

Tamo ungasari nanği kumbra uge uge yeqnu

²⁴ Tamo ungasari nanği Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nanği uratnjreqnaqa nanği kumbra tulañ uge uge jigat yoqnaqajqa are prugnjreqnu. Kumbra dena nanği na nanžo segi jejamu tulañ ugegeiyeqnu.

²⁵ Tamo ungasari deqaji nanği Qotei aqa anjam bole uratoqnsib olo beloqnsib gisañ anjam segi

dauryeqnub. Deqa nan̄gi Qotei qoreiyeqnsib in̄gi in̄gi kalil a na gereinjrej qaji di biñinjroqnsib nan̄go sorgomq di unub. O ijo was, Qotei a in̄gi in̄gi kalil qa utru deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

²⁶ Tamo un̄gasari nan̄gi di Qotei qoreiyeqnub deqa a na kamba nan̄gi uratnjreqnaqa nan̄gi jemai kumbra tulañ uge uge yoqnqajqa are prugnjqre- qnu. Nan̄go jemai kumbra agiende. Un̄gasari nan̄gi tamo ti ñerenqajqa uratoqnsibqa un̄a bei bei wo ñerenjqnub.

²⁷ Tamo nan̄gi dego un̄a ti ñerenqajqa uratoqnsi- bqa tamo bei bei wo ñerenqajqa are tulañ prugnjqre- qnu. Nan̄gi jemai kumbra di yeqnub deqa Qotei a nan̄gi kambatnjroqnsiqa nan̄go jejamuq di awai tulañ ugedamu enjqre qnu.

²⁸ Nan̄gi Qotei aqa sorgomq di sqajqa are qalo- saieqnub deqa Qotei na nan̄gi uratnjreqnaqa nan̄gi nan̄go segi areqalo uge uge dauryoqnsib kumbra uge uge yeqnub.

²⁹ Nan̄go kumbra uge agiende. Nan̄gi kumbra bole tiñtiñ yqajqa torei urateqnub. Nan̄gi ñoro koba oqajqa mamaulnjreqnu. Nan̄gi tamo nan̄gi jeutnjreqnub. Nan̄gi tamo qudei in̄gi koba ti unub qaji nan̄gi qa are ugeinjreqnu. Nan̄gi tamo nan̄gi ñumoqnsib moiyoñnjreqnub. Nan̄gi laña laña ñiriñoqnsib gisañ anjam mareqnub. Nan̄gi tamo qudei nan̄go in̄gi in̄gi laña yainjqre qnub. Nan̄gi tamo qudei nan̄gi ugeugeinjreqnub. Kumbra kalil di nan̄goq di tulañ koba unu. Nan̄gi yomueqnub.

³⁰ Nan̄gi gisañ na tamo nan̄go ñam ugetetnjre- qnub. Nan̄gi Qotei jeuteqnub. Nan̄gi diqoqnsib laqnsib nan̄go segi ñam soqteqnub. Nan̄gi kumbra

uge uge bunuj babteleneqnub. Nanġi nanġo ai abu nanġo medabu gotrañyeqnub.

³¹ Nanġi areqalo bole ti sosaieqnub. Nanġi nanġo segi anjam bei dauryqa maroqnsib olo dauryqa urateqnub. Nanġi tamo qudei nanġi qalaqalain-jrosaieqnub. Nanġi tamo qudei nanġi qa dulo-saieqnub.

³² Qotei aqa dal anjam endegsi unu, “Tamo unġasari kumbra uge deqaji yeqnub qaji nanġi ñumib moreñebe.” Dal anjam degsi unu. Tamo unġasari nanġi di Qotei aqa dal anjam qalie bole. Ariya nanġi olo gotrañyoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Di segi sai. Tamo unġasari nanġi dena tamo qudei nanġi kumbra uge uge deqaji yeqnub unjroqnsib nanġo ñam soqtetnjroqnsib minjre-qnub, “Keretonub. Niñgi kumbra degyoqniy.”

2

Qotei a une tamo nanġi awai uge enjrqas

¹ O tamo, ni que. Ni une saiqoji unum ni degsi marqa keresai. Kumbra uge uge tamo unġasari nanġi yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. Deqa ni na tamo unġasari nanġo jejamuq di une qametnjreqnum di ni segi dego ino jejamuq di une qameqnum.

² Iga qalie, tamo unġasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanġi Qotei na kamba peginjrsim awai uge enjrqas. Qotei a kere nanġi awai uge enjrqas.

³ Ni na tamo unġasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanġo jejamuq di une qametnjreqnum ariya kumbra nanġi yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum.

Deqa ni kiyersi are qalonum? Qotei na tamo ungasari nanği di peginjrsim awai uge enjrqas ariya a ni awai uge emqasai. Ni degsi are qalonum kiyo? Di sai.

⁴ Ni que. Qotei a gaigai kumbra tulan boledamu ni emoqnsiqa a ni qa tariņsokobaiyeqnu. A urur ni awai uge emosaieqnu. Qotei aqa kumbra bole di ni unsim olo uge qa marsim gotranıyqam e? Degaim. Qotei a ni are bulyqajqa deqa are qaloqnsiq kumbra bole osormeqnu. Ni di qaliesai kiyo?

⁵ Ariya ino are miligi geteņejunu deqa ni are bulyosai. Ino kumbra dena ni ino awai uge tumbol ateqnum. Deqa mondon diņo batiamqa Qotei a kumbra tıntıņ na tamo ungasari nanği peginjrsim aqa minjıņ boleq atsimqa a na nanği ni ombla awai tulan ugedamu eņgwas.

⁶ Ni qalie, diņo bati qa Qotei na tamo ungasari kalil nanęo kumbra kambatosim awai segi segi enjrqas.

⁷ Tamo ungasari qudei nanği singila na tigeloqn-sib kumbra bole bole yoqnsib lan qure qa gam itqajqa waukobaeqnu. Osib nanği lan qureq di ñam koba oqajqa ti so bole gaigai sqajqa ti tulan singilaeqnu. Deqa Qotei na tamo ungasari nanği di awai boledamu enjrim nanği ĩambile gaigai sqab.

⁸ Ariya tamo ungasari qudei nanği nanęo segi jejamu qa are qaloqnsib anjam bole gotranıyoqnsib kumbra uge uge yeqnu. Deqa Qotei na tamo ungasari nanği di awai ugedamu enjrsim nanği qa minjıņ oqetqas.

⁹ Nanği kumbra uge uge yeqnu deqa mondon nanği gulbe koba ti jaqatiņ koba ti oqab. Matiq Juda nanği oqab. Bunuqna sawa bei bei qaji nanği

dego oqab.

¹⁰ Ariya tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanği Qotei na aqaryainjrimqa nanği lan qureq oqsib dia ñam koba ti lawo ti so bole gaigai sqab. Matiq a Juda nanği aqaryainjrğas. Bunuqna a sawa bei bei qaji nanği dego aqaryainjrğas.

¹¹ Qotei aqa ñamgalaq di tamo ungasari kalil nanği kerekere unub. Deqa a nanço ñam qa are qalsim nanği peginjrsai.

¹² Ninği quiy. Tamo qudei nanği dal anjam qaliesai. Di unğum. Nanği une yeqnub deqa nanği kalil padalqab. Tamo qudei nanği dal anjam qalie unub. Di dego unğum. Nanği une yeqnub deqa Qotei na nanği peginjrsas. A dal anjam aqa wau na nanği peginjrsas.

¹³ Tamo nanği dal anjam lanğa queqnub qaji nanği Qotei aqa ñamgalaq di tamo bolesai. Tamo nanği dal anjam quoqnsib dauryeqnub qaji nanği segi Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole sqab.

¹⁴ Bole, sawa bei bei qaji nanği dal anjam qaliesai. Ariya nanği nanço segi areqalo na dal anjam mutu qudei dauryeqnub. Dena iga poigwo, dal anjam a nanço areqaloq di nami sosiq wauoqnej.

¹⁵⁻¹⁶ Qotei a nanço are miligiq di dal anjam nengrenyobulej deqa nanği kumbra bole ti kumbra uge ti qalie unub. Deqa mondoñ diño batiamqa nanço areqalo qudei na nanği minjrğas, “Nunço kumbra di uge.” Osim nanço areqalo qudei na olo nanği minjrğas, “Nunço kumbra di bole.” Bati deqa Qotei na tamo ungasari nanço kumbra kalil nanço are miligiq di uliejunu qaji di boleq atekritosim dena nanği peginjrsas. A Kristus Yesus aqa

wau na nanġi peginjrqas. Anjam bole e palonteqnum qaji aqa damu degsi unu.

Juda tamo nanġi are qaleqnum, “Iga dal anjam ti unum deqa iga kere unum”

¹⁷ O Juda tamo, niġi qudei endegsib are qaleqnum, “Iga dal anjam ti unum deqa Qotei na iga pegigwasai.” Osib niġi nuġo segi ñam soqtoqnsib endegsib mareqnum, “Iga Qotei aqa tamo unum.

¹⁸ Iga Qotei aqa areqalo qalieonum. Qotei na aqa dal anjam iga osorgej deqa iga kumbra bole kalil qa tulaġ arearetgeqnu.”

¹⁹⁻²⁰ Osib niġi endegsib are qaleqnum, “Iga dal anjam qalie unum deqa iga powo bole ti anjam bole ti ejunum. Deqa iga na tamo uġasari ñam qandimo unub qaji nanġi gam osornjreqnum. Iga na tamo uġasari ambruq di unub qaji nanġi suwantnjreqnum. Iga na tamo uġasari powo saiqoji unub qaji nanġi powo enjreqnum. Iga na tamo uġasari anġro kiñilala bulosib nanarieqnum qaji nanġi Qotei aqa anjam aqa damu osornjreqnum.”

²¹ O Juda tamo, kiyafa niġi gaigai dal anjam plaltoqnsib ariya niġi olo dal anjam di dauryosaieqnum? Niġi mareqnum, “Bajinaib.” Ariya niġi olo bajineqnum.

²² Niġi mareqnum, “Niġi tamo bei aqa uña jejamu ojetaib.” Ariya niġi olo was bei aqa ñaun jejamu ojeteqnum. Niġi gisaġ qotei nanġi qa asġiġeqnu. Ariya niġi olo gisaġ qotei nanġo atra talq dena sulum bajineqnum.

²³ Ningi nungo segi ñam soqtoqnsib mareqnub, “Iga Qotei aqa dal anjam qalie bole.” Ariya ningi olo dal anjam di gotran̄yeqnub. Nungo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam ugeteqnub.

²⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami ningi qa endegsib nen̄gren̄yeb unu, “Nun̄go kumbra uge di sawa bei bei qaji nan̄gi unoqnsib Qotei aqa ñam misil̄n̄yeqnub.”

Tamo yai a Juda tamo bole?

²⁵ Bole, ni mulun̄ aiqa marsim ni mati dal anjam dauryoq̄nqam di kere. Ariya ni dal anjam gotran̄yoq̄nsim laña mulun̄ aiqam di keresai. Ino kumbra dena ni tamo mulun̄ aiyosai qaji nan̄gi bulqam.

²⁶ Deqa tamo bei mulun̄ aiyosai qaji a dal anjam dauryoq̄nqas di a tamo mulun̄ aiyeqnub qaji nan̄gi bulsqas.

²⁷ Bole, ningi Juda tamo unub deqa ningi dal anjam ejunub. Ningi mulun̄ dego aiyeqnub. Ariya ningi dal anjam gotran̄yqab di tamo mulun̄ aiyo-saieqnub qaji nan̄gi na mern̄gwab, “Ningi une ti.” Nan̄gi na degsib mern̄gwab. Di kiyaaq̄? Nan̄gi dal anjam dauryeqnub deqa. Nan̄gi mulun̄ aiyosai di un̄gum.

²⁸ Tamo bei a laña baban̄ na Juda tamo sqas di a Juda tamo bolesai. Aqa jejamu segi osim mulun̄ aiqas di aqa mulun̄ bolesai.

²⁹ Tamo a aqa are miligiq na Juda tamo sqas di a Juda tamo bole. A aqa are miligiq na mulun̄ aiqas di aqa mulun̄ bole. A na aqa jejamu laña osim dal anjam dauryqas di keresai. Qotei aqa Mondor na a singila yimqa aqa are miligiq na a mulun̄ bole

aiqas di kere. Tamo di a Qotei aqa ñamgalaq di ñam ti sqas. A mandam tamo nanjo ñamgalaq di ñam ti sqasai.

3

Qotei a kumbra bole tinjin na tamo nanji peginjras

¹ O ijo was, ningi kamba e merbqab kiyo, “O Pol, ni degsi maronum deqa unqum, iga Juda tamo unum di laña. Iga muluñ aiyem di dego laña.” O was ningi e degsib merbaib.

² Ningi quiy. Qotei a Juda nanjo banq di inji bole bole atej. Inji bole bei agiende. A na Juda nanji aqa anjam taqatqa osiq wau enjrej.

³ Bole, Juda qudei nanji Qotei aqa anjam di nanjo areqaloq di singilatosaieqnub. Osib aqa anjam di dauryosaieqnub. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Qotei a dego aqa segi anjam di dauryosaieqnu”?

⁴ O ijo was, iga degsi marqasai bole sai. Iga endegsi marqom, “Tamo kalil nanji gisañ tamo. Qotei a segi qujai gisañ tamo sai. A anjam bole gaigai maroqnsiq a olo uratosaiqnu.” Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “O Qotei, ino anjam kalil bole.

Deqa tamo qudei na ni pegimqa laqribqa ni olo nanji tulan bunjrsim ni une saiqoji sqam.”

⁵⁻⁶ Deqa ijo was, ningi kamba olo e endegsib merbqab kiyo, “O Pol, ni marobulonum, ‘Iga kumbra uge yoqnqom gam dena Qotei aqa segi kumbra bole olo brantoqnqas.’ O Pol, ni degsi marobulonum deqa iga kamba marqom, ‘Degwas di Qotei

a kiyaga gago une qa niriŋosim awai uge egwas? Qotei aqa kumbra di uge.’ Degsi marqom e?” O ijo was, iga degsi marqasai bole sai. Qotei a gaigai kumbra bole segi yeqnu. A kumbra bole yosai qamu a kiyersim tamo ungasari kalil nanŋi pegin-jrqas? Di keresai. Nunŋo areqalo di mandam tamo nanŋo areqalo.

⁷ Ariya niŋgi olo e endegsib merbqab kiyu, “O Pol, ni marobulonum, ‘Iga gisaŋ anjam maroqn-imqa gam dena Qotei aqa anjam bole olo brantognim aqa ñam tulaŋ goge oqoqnqas.’ O Pol, ni degsi marobulonum deqa iga kamba marqom, ‘Degwas di Qotei a kiyaga iga une tamo qa mergsim awai uge egwas?’ ” O ijo was, nunŋo anjam di tulaŋ uge.

⁸ Anjam uge deqaji tamo qudei nanŋi mare mare laqnub. Agi nanŋi endegsib mareqnub, “Unŋum, iga kumbra uge uge yoqnqom. Yiŋ gam dena kumbra bole olo brantognqas. Pol a anjam degsi palonteqnu.” O ijo was, tamo qudei nanŋi degsib iga yomuigosib mareqnub. Di gisaŋ koba. Nanŋo kumbra uge dena Qotei na nanŋi awai ugedamu enjqas.

Tamo bole bei sosai

⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Iga Juda tamo unum deqa iga na tamo kalil nanŋi bunjnreqnum degsi marqom e? Iga degsi marqasai. E nami merŋonum, iga Juda ti Grik ti kalil une na kabut-gejunu.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenŋrenyeb unu, “Tamo bole bei sosai. Qujai bei a Qotei aqa kumbra bole dauryosaieqnu.

Tamo dego bei sosai.

¹¹ Tamo qujai bei a Qotei qa poiyoſaieqnu.

Qujai bei a Qotei itqa are qaloſaieqnu. Tamo dego bei sosai.

¹² Tamo kalil naŋgi gam bole uratekriteqnu.

Naŋgi kalil tamo uge.

Qujai bei a kumbra bole dauryoſaieqnu. Sai bole sai.

¹³ Naŋgi kalil anjam uge mareleŋeqnu.

Tamo moiyo qaji sub waqesonaq tamo naŋgo jejamu sub miligiq di qusaieqnu

dego kere tamo kalil naŋgo medabu na anjam tulaŋ uge uge mareqnu.

Naŋgi giſaŋ anjam koba mareleŋeqnu.

Amal uge na tamo uñinjreqnu dego kere tamo kalil naŋgo medabu na tamo naŋgi tulaŋ ugetnjreqnu.

¹⁴ Oſib gaigai naŋgo medabu na tamo naŋgi qa anjam uge maroqnsib naŋgi qa are ugeinjreqnu.

¹⁵ Naŋgi bati gaigai tamo ñumsib moiyoſtjrqajqa urur ti gileqnu.

¹⁶ Naŋgi na tamo naŋgi ugeugeinjrqajqa are qaloqnsib gulbe koba enjreqnu.

¹⁷ Naŋgi lawo kumbra qaliesai.

¹⁸ Naŋgi Qotei yala ulaiyoſaieqnu.”

O ijo was, Qotei aqa anjam nami degſib nenŋrenyeſ unu.

¹⁹ Iga qalie, Moſes a tamo unŋſari dal anjam ejuſub qaji naŋgi qa are qalſiq dal anjam nenŋrenyeſ. Deqa tamo bei a endegſi marqa kereſai, “E tamo bole. E une ſaiqoji.” A degſi marqa

keresai. Iga tamo unğasari kalil mandamq endi unum qaji iga Qotei aqa namgalaq di une ti unum.

²⁰ Deqa tamo bei a dal anjam dauryosim dena a Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Sai bole sai. Dal anjam na gago une iga osorgeqnu. Di segi.

Iga Yesus qa gago areqalo sinğilatqom di iga tamo bole sqom

²¹ O ijo was, iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole sqajqa gam bei unu. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Qotei na gam bei babtosiq iga osorgej. Nami Moses a gam deqa marsiq dal anjamq di nengrenyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego gam deqa marsib anjam nengrenyeb.

²² Gam agiende. Tamo unğasari kalil Yesus Kristus qa nanğo areqalo sinğilateqnu qaji nangi Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Gam di segi. Gam bei saiqoji.

²³ Iga kalil une ateqnum deqa iga lan qureq oqsim dia Qotei itqa keresai.

²⁴ Iga degsi unum deqa Qotei na iga aqaryaigwa osiqa iga qa are boleyosiq Kristus Yesus qarinyonaqa a bosiq iga awaigej. Gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Di gago segi kumbra bole na sai. Qotei a Kristus Yesus aqa wau na iga lan awaigej.

²⁵ Agi Qotei a endegsi are qalej. A na Yesus qarinyim bosim moyim aqa leñ aisim tamo unğasari kalil a qa nanğo areqalo sinğilateqnu qaji nanğo une taqal waiyosim Qotei aqa minjin kobotqas. Wau dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Aqa wau di a na boleq

atsiq iga osorgej. Nami Qotei a tamo nanği qa tariņsokobaiyoqnej. Deqa a nanęo une qa nanęi urur kambatnjrosaiyoqnej.

²⁶ Ariya bini bati endi Qotei na iga endegsi osorgeqnu, a gaigai kumbra bole tiņtin yeqnu. A na tamo uņgasari Yesus qa nanęo areqalo siņgilateqnu qaji nanęi tamo bole une saięoji qa minjreqnu di a laņa minjrosaiyoqnu. A Yesus aqa wau na nanęi tamo bole une saięoji qa minjreqnu. Dena iga qalieonum, a kumbra bole tiņtin yeqnu.

²⁷ Deqa tamo yai na aqa segi ñam soqtqa kere? Tamo dego bei sosai. Iga gago segi ñam soqtqajqa kumbra di torei koboej. Gam kiye na kumbra di koboej? Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Iga Yesus qa gago areqalo siņgilatqom gam dena qujai iga gago ñam soqtqajqa kumbra di koboej.

²⁸ Bini iga qalieonum, iga Yesus qa gago areqalo siņgilatqom gam dena qujai iga Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saięoji sqom. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai.

²⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Qotei a Juda nanęo segi Qotei e? A sawa bei bei qaji nanęo Qotei sai e? Di sai. A sawa bei bei qaji nanęo Qotei dego.

³⁰ Qotei a segi qujai Qotei bole. Deqa muluņ aiyo qaji tamo nanęi ti muluņ aiyosaieqnu qaji tamo nanęi ti Yesus qa nanęo areqalo siņgilatqom di Qotei a nanęi kalil turtnjrsim tamo bole une saięoji qa minjrqas.

³¹ Iga maronum, iga Yesus qa gago areqalo siņgilatqom di iga tamo bole une saięoji sqom. Gago anjam dena iga dal anjam ugeteqnum e? Sai. Iga dal anjam olo siņgilateqnum.

4

Abraham a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole soqnej

¹ Abraham a iga bul mandam tamo. A gago moma utru. Deqa iga a qa kiyersi marqom?

² Abraham a wau bole yoqnej gam dena a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole soqnej iga degsi marqom e? Sai. Iga degsi maronum qamu Abraham a aqa segi ñam soqtqa kere qamu.

³ Ariya Qotei aqa anjam kiye nengrenq di unu? Anjam agiende. “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.”

⁴ Iga qalie, tamo a wauqas di a awai oqas. A laña awai oqasai. A wauosim dena awai oqas.

⁵ Ariya tamo bei a Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole sqa marsimqa a kiyerqas? E marqai. A wauosaiosim Qotei qa aqa areqalo singilatqas. A degyqas di Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjqas. Iga qalie, Qotei na tamo nanqi a qoreiyeqnu qaji nanqi tamo bole une saiqoji qa minjregnu.

⁶ Tamo nanqi di wau bole yeqnub kiyo sai kiyo di unqum. Qotei a nanqi tamo bole une saiqoji qa minjregnu. Yeqnaqa nanqi tulan areboleboleinjqas. Devit a nami anjam deqaji marej.

⁷ Agi a endegsi marej,
“Qotei a tamo nanqo kumbra uge qa are walyimqa nanqo une kobotetnjqas di nanqi tulan areboleboleinjqas.

⁸ Tamo Koba a tamo nanqo une qa olo bunu are qalqasai di

nanği tulan areboleboleinjrças.”

⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Tamo mulun aiyo qaji nanği segi areboleboleinjrças e? Tamo mulun aiyosaieqnub qaji nanği dego areboleboleinjrças e? Od. Nanği kalil koba na areboleboleinjrças. Agi iga mareqnum, Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹⁰ Ariya Abraham a kiyersi sonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej? A nami mulun aiyej kiyo a mulun aiyosaisoqnej kiyo? Od, Abraham a mulun aiyosaisonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹¹ A mulun aiyosaisoqnej bati deqa a Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. Osiqa a toqor bei yej. Toqor di agi Qotei na Abraham mulun waiyej. Deqa iga endegsi qalieonum, Abraham a tamo kalil mulun aiyosaiosib nanžo areqalo Qotei qa singilateqnub qaji nanžo moma matu.

¹² A tamo nanği mulun aiyeqnub qaji nanžo moma matu dego. Ariya tamo nanği nanžo jejamu laña oqnsib mulun aiyeqnub qaji a nanžo moma matu sai. Tamo nanği mulun aiyoqnsib olo Abraham aqa kumbra dego dauryeqnub qaji a nanžo moma matu bole. Gago moma matu Abraham aqa kumbra agiende. A mulun aiyosaisosiqa Qotei qa aqa areqalo singilatej.

Tamo unğasari Qotei qa nanžo areqalo singilateqnub qaji nanği inği bole bole oqab

¹³ Nami Qotei na Abraham aqa moma nanği ti endegsi minjrej, “E niñgi mandam kalil enğwai.”

Abraham a dal anjam dauryej deqa Qotei a anjam di marosai. A Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei a anjam di marej. Osiqa Abraham a tamo bole une saigoji qa minjej.

¹⁴ Tamo nanği dal anjam dauryqab gam dena Qotei na nanği inği bole bole enjrqa marej qamu iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum kumbra di laņa ulonej qamu. Qotei aqa anjam marej qaji di dego laņa ulonej qamu.

¹⁵ Iga qalie, dal anjam unu deqa tamo nanği dal anjam gotranıyeq nabqa Qotei a nanço une deqa minjin oqeteqnu. Dal anjam sosai qamu iga na tamo nanği endegsi minjrqa keresai qamu, "Ninği dal anjam gotranıyeq nub."

¹⁶ Qotei a Abraham qa ti aqa moma bunuqna branteq nub qaji nanği qa ti are boleiyosiq inği bole bole nanği enjrqa marej. Deqa tamo nanği Abraham aqa kumbra dauryosib Qotei qa nanço areqalo singilateq nub qaji nanği inği bole bole di oqab. Tamo nanği dal anjam ejunub qaji nanği segi inği di oqasai. Tamo kalil Qotei qa nanço areqalo singilateq nub qaji nanği dego inği di oqab. Abraham a iga kalil gago moma matu.

¹⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenıye b unu, "O Abraham, e ni gilmem deqa ni tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanço moma matu sqam." O ijo was ninği quiy. Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a Qotei aqa nıamgalaq di gago moma matu unu. Qotei qujai di tamo moreņo qaji nanği olo subq na tigeltnıreqnu. A segi na marnaqa inği inği kalil nami sosai qaji di brantelenej.

¹⁸ Qotei a kiyersim aqa anjam a nami Abraham

minjej qaji di dauryqas di Abraham a poiynosai. Ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatosisq marej, “Bole, Qotei na aqa anjam di dauryqas.” Aqa kumbra dena a tamo ungasari gargekoba sawa sawa kalilq di unub qaji nanjo moma matu brantej. Agi Qotei a nami Abraham endegsi minjej, “Ino moma nanji tulan gargekobaqab.”

¹⁹ Abraham a angro saiqoji soqnej. Aqa wausau 100. Deqa aqa singila koboej. Aqa nauj Sara a dego tulan qeliej. Deqa a anqrotqa keresai. Abraham a di qalieosisq ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatqa uratosai.

²⁰ Anjam Qotei na nami minjej qaji a deqa are qalsiq soqnej. A areqalo aiyeltosai. A Qotei qa aqa areqalo singilatosisq aqa ñam soqtoqnej.

²¹ A endegsi qalieej, “Bole, anjam Qotei na nami merbej qaji di a dauryqa kere.”

²² Abraham a degsi Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

²³ Anjam di Qotei aqa nenqrenq di unu. Anjam agiende, “Qotei na Abraham a tamo bole une saiqoji qa minjej.” Anjam di Abraham qa segi nenqrenyosai.

²⁴ Iga kalil qa dego anjam di nenqrenyeb. Iga dego Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Qotei agi gago Tamo Koba Yesus subq na tigeltej qaji a qa gago areqalo singilateqnum.

²⁵ Qotei a Yesus uratonaga jeu tamo nanji na a qalnab moiyej. Qotei na Yesus degyej. Di kiyaga? A gago une kobotetgwajqa deqa. Onaga Qotei na Yesus olo subq na tigeltosisq gam dena iga tamo

bole une saiqoji qa mergej.

5

Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej

¹ Ariya iga Yesus qa gago areqalo singilatem deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Gago Tamo Koba Yesus Kristus a jeu kobotej deqa iga Qotei ombla are qujaitosim unum.

² Yesus na gam waqtetgonanaqa iga a qa gago areqalo singilatem. Bati deqa Qotei a iga qa are boleiyej. Qotei aqa kumbra di iga bini ojsim tigelejuna. Deqa iga Qotei na lan qureq joqsim oqsim dia iga a ombla sqajqa tariñeqnum. Iga deqa tulan areboleboleigeqnu.

³ Iga deqa segi areboleboleigosai. Iga gulbe eqnum deqa ti areboleboleigeqnu. Di kiyaaqa? Iga qalieonum, gulbe dena iga singilatgeqnaqa iga singila na tigelejuna.

⁴ Iga singila na tigelejuna deqa iga gulbe di gotranyeqnamqa Qotei na iga nugoqnsiq iga qa tulan areareteqnu. Gago kumbra dena iga Qotei na lan qureq joqsim oqwajqa tariñoqnsim unum.

⁵ Ariya iga lan tariñoosaieqnum. Qotei na aqa Mondor Bole iga egej deqa Mondor dena aqa qalaqalaiyo kumbra gago are miligiq di atej unu.

⁶ Iga nami Qotei qoreiyo qaji tamo soqnem deqa iga gago segi jejamu aqaryaiyqa keresai. Iga degsi sonamqa Kristus a iga qa moiyej. Qotei a bati giltonaqa a iga qa moiyej.

⁷ Bole, iga mandam tamo unum deqa iga na tamo bole bei aqaryaiyqa osim a qa moiqasai.

Tamo tulan boledamu bei soqnim a qa kiyo iga moiqom.

⁸ Ariya Kristus a iga bul sai. Iga une tamo sonamqa a iga qa moiyej. Aqa kumbra dena Qotei na iga osorgej, a iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁹ Kristus a moinaqa aqa len aiyej deqa Qotei a iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Deqa iga bole qalieonum, mondon Qotei a Kristus aqa wau dena iga torei elenqas. Amqa aqa minjin oqwa batiamqa iga so bole sqom.

¹⁰ Iga Qotei ti jeu sonamqa aqa Niri a jeu kobotqa marsiq moiyej deqa bini iga Qotei ombla geregere unum. Deqa iga bole qalieonum, Yesus aqa nambile na Qotei a iga torei elenqas.

¹¹ Anjam bei dego unu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa singila na iga Qotei ombla geregere unum deqa iga tulan areboleboleigoqnqas.

Adam a moiyo qa utru, Yesus a nambile qa utru

¹² Iga qalie, tamo qujai Adam a une atej. Aqa une dena tamo ungasari kalil nanji dego une eleneb. Adam a une ti soqnej deqa a moiyej. Tamo ungasari kalil nanji dego une atoqnsib morenoqneq.

¹³ Dal anjam a bosaisonaqa tamo ungasari kalil nanji une atoqnsib laqneq. Dal anjam sosai deqa Qotei a nango une geregere ubtosaiqnej.

¹⁴ Adam a soqnej dena bosiq Moses aqa bati qa tamo ungasari kalil nanji morenoqneq. Bole, dal anjam qujai Adam na gotranjeq qaji di tamo bei na gotranjosai. Adam a segi na gotranjeq. Ariya moiyo na nanji kalil ojesoqnej.

Adam a Kristus bunuqna bqaq qaji a sigitej.

¹⁵ Niŋgi quiy. Qotei a iga qa are boleiyosiq Yesus egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Tamo qujai Adam a une atej deqa tamo ungasari gargekoba naŋgi moreŋoqneb. Ariya Qotei a olo tamo ungasari gargekoba naŋgi qa are tulaŋ boleiyosiq tamo qujai Yesus Kristus enjrej. Qotei aqa kumbra dena Adam aqa kumbra tulaŋ buŋyejunu.

¹⁶ Qotei na iga Yesus egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Adam a une qujai yej deqa Qotei na tamo ungasari naŋgi peginjrsiqa naŋgo jejamuq di une qametnjrej. Ariya tamo ungasari naŋgi une gargekoba yoqneb deqa Qotei a olo naŋgi qa are boleiyosiq Yesus enjrej. Osiqa naŋgi tamo bole une saiqoji qa minjrej.

¹⁷ Tamo qujai Adam a Qotei aqa dal anjam gotraŋyej deqa tamo ungasari kalil naŋgi moreŋeqnub. Ariya tamo qujai Yesus Kristus aqa wau na tamo ungasari Qotei a naŋgi qa are boleiyeqnu qaji naŋgi ŋambile osib mandor kokba gaigai sqab. Tamo ungasari naŋgi di Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Qotei aqa kumbra dena Adam aqa kumbra tulaŋ buŋyejunu.

¹⁸ Deqa niŋgi quiy. Tamo qujai Adam a dal anjam gotraŋyej. Aqa kumbra dena Qotei na tamo ungasari kalil naŋgi peginjroqnsiqa naŋgo jejamuq di une qametnjreqnu. Dego kere tamo qujai Kristus a kumbra bole yej. Aqa kumbra dena Qotei a tamo ungasari kalil naŋgi tamo bole une saiqoji qa minjroqnsiqa ŋambile enjreqnu.

¹⁹ Tamo qujai Adam a Qotei aqa anjam gotraŋyej. Aqa kumbra dena tamo ungasari gargekoba naŋgi dego une eleŋeb. Dego kere

tamo qujai Kristus a Qotei aqa anjam dauryej. Aqa kumbra dena tamo ungasari gargekoba nanġi tamo bole une saiqoji sqab.

²⁰ Dal anjam a bonaqa tamo ungasari nanġo une kobaonaqa nanġi dal anjam gotranjoqneb. Nanġo une kobaej bati deqa Qotei a olo nanġi qa are tulaġ boleiyej.

²¹ Une aqa kumbra na moiyo babtosiqa iga siġgila na taqatgesoqnej. Ariya bini Qotei a iga qa are tulaġ boleiyeqnu kumbra dena iga olo taqatgejunu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are tulaġ boleiyoqnsiqa iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Kumbra dena iga nambile gaigai sqom.

6

Iga Kristus beteryosim a koba na moiyoqbulim

¹ Ariya iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom kiyo, “Unġum, iga une gargekoba yoqnoqom. Yim dena Qotei a iga qa are tulaġ boleiyoqnoqas.” Iga degsi marqom kiyo?

² Sai bole sai. Iga moiyoqbulosim une aqa kumbra uratem. Deqa iga olo une yoqnoqom e? Sai.

³ Iga Kristus Yesus beteryosim aqa ñam na yanso em. Kumbra dena iga a koba na moiyoqbulim. Niġi di qaliesai kiyo?

⁴ Iga yanso osim dena iga Kristus beteryosim a koba na moiyoqbulim. Deqa Abu na iga Kristus koba na subq atobulej. Osiqa aqa siġgila kobaquja na olo Kristus subq na tigeltej. Deqa iga dego a ti nambile bunuj osim kumbra bole dauryoqnoqom.

Iga Kristus beteryosim olo subq na tigelqom

⁵ Kristus a moiyej deqa iga a beteryosim a ti moyobulem. A olo subq na tigelej dego kere iga kamba a beteryosim olo subq na tigelqom.

⁶ Iga qalie, une aqa siŋgila a gago jejamuq di waueqnu. Siŋgila di koboqajqa deqa gago areqalo namij a Kristus ombla ŋamburbasq di moiyej. Deqa bini iga olo une aqa kaŋgal tamo bul sqasai.

⁷ Iga moiyo tamo bulem deqa une na iga olo ojqa keresai.

⁸ Od, iga Kristus ombla moyobulem deqa iga qalieonum, iga a ombla olo ŋambile sqom.

⁹ Iga qalie, Kristus a subq na tigelej deqa a olo bunu moiqa keresai. Moiyo na a olo taqatqa keresai.

¹⁰ A bati qujai qa moiyej. Aqa kumbra dena a na une aqa siŋgila kobotej. Ariya bini a olo ŋambile unu di a Qotei ombla ŋambile unub.

¹¹ Dego kere niŋgi endegsib are qaliy. Niŋgi moyobuleb deqa niŋgi olo une aqa kaŋgal tamo bul sosai. Niŋgi Kristus Yesus beteryosib Qotei ombla ŋambile unub.

¹² Deqa une a nuŋgo jejamu taqatqa laqnimqa niŋgi na olo saidiyiy. Niŋgi degyqab di niŋgi nuŋgo jejamu qa areqalo uge uge dauryoqnqasai. Nuŋgo jejamu agi bunuqna moiqas.

¹³ Une a nuŋgo siŋga ti baŋ ti taqatqa laqnimqa niŋgi na olo saidiyiy. Niŋgi degyqab di niŋgi kumbra uge uge dauryoqnqasai. Niŋgi subq na olo tigelobulosib ŋambile unub deqa niŋgi nuŋgo segi jejamu ti baŋ ti siŋga ti Qotei yibqa a segi na taqatqas. Yim dena niŋgi kumbra bole dauryoqnqab.

14 Une na ningi olo taqatngwasai. Di kiyaaqa? Ningi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a ningi qa are boleiyej kumbra di aqa sorgomq di ningi unub.

Iga kumbra bole aqa kaŋgal tamo bul unum

15 Od, iga olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a iga qa are boleiyej kumbra di aqa sorgomq di iga unum. Deqa iga kiyerqom? Iga une yoqnqom e? Sai bole sai.

16 Ningi qalie, ningi nungo segi jeyamu osib tamo bei yosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi aqa kaŋgal tamo sqab. Dego kere ningi une dauryoqnqab di ningi une aqa kaŋgal tamo bul sqab. Osib ningi morenqab. Ariya ningi Qotei aqa kaŋgal tamo sosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi tamo bole une saiqoji sqab. Di ningi qaliesai kiyo?

17 Bole, nami ningi une aqa kaŋgal tamo bul soqneb. Sonabqa bunuqna Qotei na ningi anjam bole merngonaq qusibqa nungo are miligiq na dauryoqneb. Qotei a degyej deqa iga na a tulan binjiyoqnqom.

18 Nungo une na ningi tonto talq di breiŋgobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenej. Deqa bini ningi kumbra bole aqa kaŋgal tamo bul unub.

19 O ijo was, e mandam tamo nanjo kumbra qa ningi yawo anjam merngeqnum. Di kiyaaqa? Ningi ijo anjam endi gegerere poiŋgosai deqa. Nami ningi na nungo siŋga ti baŋ ti nanji odnjreqnabqa nanji kumbra jiga ti kumbra uge ti nanjo kaŋgal tamo bul sosibqa ningi kumbra ugeq breiŋgoqneb.

Ariya bini ningi na olo nungo singa ti ban ti min-jribqa nanqi kumbra bole aqa kanjal tamo bul soqnebe. Yim gam dena Qotei na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi dauryoqnqab.

²⁰ Nami ningi une aqa kanjal tamo bul soqneb. Bati deqa ningi kumbra bole aqa kanjal tamo bul sosai.

²¹ Kumbra uge uge ningi nami yoqneb qaji dena ningi aqaryaingosai oqneb. Agi bini ningi kumbra deqa jemaingeqnu. Kumbra dena tamo nanqi moiyo gam tureqnu.

²² Ariya nungo une na ningi tonto talq di breingobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenje. Deqa bini ningi Qotei aqa segi kanjal tamo unub. Deqa ningi ingi boledamu oqab. Ingi boledamu agiende. Qotei na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi dauryoqnqab. Osib ningi nambile gaigai sqab.

²³ Une na aqa kanjal tamo nanqi awai enjreqnu. Awai agiende. Nanqi moreneqnu. Ariya Qotei na iga ingi boledamu lanja egeqnu. Ingi boledamu di agi iga nambile gaigai sqom. Nambile di iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na oqom.

7

Iga kumbra bunuj dauryoqnqom

¹ O ijo was, ningi dal anjam qalie unub deqa e na endegsi merngwai. Ningi qalie, tamo a moiyo saisoqnimqa dal anjam na a taqatoqnqas. A moiyo imqa dal anjam na a olo taqatqasai.

² Deqa uña bei a tamo ti soqnimqa aqa tamo a moiyo saisoqnim a tamo bei ombla sqa keresai. Dal anjam na getentejunu. Aqa tamo moiyo imqa

di a na olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai.

³ Deqa aqa tamo soqnim a tamo bei ombla sqas di iga endegsi marqom, a sambala unja. Aqa tamo moyimqa a na olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai. Deqa a na tamo bei oqas di a sambala unja sqasai.

⁴ Deqa ijo was ningi quiy. Ningi Kristus aqa jejamu beteryosib a ombla moreñeb deqa ningi olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ningi tamo bei agi Kristus subq na tigelej qaji aqa segi tamo ungasari unub. Deqa iga kumbra bole bole Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnqom.

⁵ Nami iga areqalo namij aqa kumbra dauryoqnem. Bati deqa dal anjam na gago banq di gago sinqaq di gago jejamuq di areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une atoqnem. Osim kumbra dena iga moyo gam turoqnem.

⁶ Dal anjam na iga tonto talq di breigobulonaq soqnem. Ariya bini iga Kristus ombla moyobulejunum deqa iga olo dal anjam aqa kanjal tamo bul sosai. Iga Qotei waueteqnum. Iga dal anjam nami nenñrenyeb qaji deqa are qalsim Qotei wauetosaieqnum. Mondor na kumbra bunuj iga osorgej deqa iga Qotei waueteqnum.

Gago une na iga moyotgej

⁷ E maronum, dal anjam a gago areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une atoqnem. Deqa iga kiyersi marqom? Dal anjam a une tamo bulej e? Sai bole sai. Dal anjam na ijo une e osorbegnu. Osorbosai qamu e une poibosai qamu. Dal anjam a marej, “Ni ino was aqa inñi inñi qa mamaulmaiq.” Degsi

marosai qamu mamaul kumbra di uge e degsi poibosai qamu.

⁸ Ariya dal anjam bej dena une a gam itosiqa ijo are miligiq di mamaul kumbra gargekoba babtelenoqnej. Dal anjam bosai qamu une a moiyo bulosiq uliejunu qamu.

⁹ Nami e Qotei aqa dal anjam qalieosaisosimqa bati deqa e nambile soqnem. Ariya bunuqna Qotei aqa dal anjam ijoq bonaqa ijo une a nambile so bulosiq tigelej.

¹⁰ Onaqa dena e moyem. Dal anjam aqa wau utru agi tamo nanji nambile enjrqajqa. Ariya e dal anjam dena nambile osai. Dal anjam na e moyotbej.

¹¹ Di kiyaga? Dal anjam bej dena une a gam itosiqa e gisanbej. Kumbra dena une na e moyotbej.

¹² Deqa iga dal anjam qa kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Dal anjam a bole. A Qotei aqa segi dal anjam. A Qotei aqaq na bej. Dal anjam mutu kalil di Qotei aqa segi anjam. Anjam di bole tintinj kalil.

¹³ Deqa e kiyersi marqai? Dal anjam bole dena e lubsiq moyotbej degsi marqai e? Sai bole sai. Une na e moyotbej. Dal anjam bej dena une a gam itosiqa e moyotbej. Dal anjam na une aqa kumbra boleq atnaqa iga unsim qalieem, bole, une a tulanj ugedamu.

Gago une na iga taqatgejunu

¹⁴ Iga qalie, dal anjam a Qotei aqa Mondor aqaq na bej. Ariya e areqalo namijq di unum deqa une na e tonto talq di waibobulej unum.

15 Kumbra e yeqnum qaji di aqa utru e poibosai. Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e olo yosaieqnum. Ariya kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum.

16 Kumbra uge e yeqnum qaji di e yqajqa arearetbosaieqnu. Ijo kumbra dena ijo areqalo babteqnu. Ijo areqalo agiende, Qotei aqa dal anjam a bolequja.

17 Deqa e qalieonum, e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yobuleqnu.

18 E qalieonum, ijo miligiq di ingi bole bei sosai. E ijo areqalo namij qa maronum. Bole, e kumbra bole yqajqa arearetbeqnu. Ariya e kumbra bole di yosaieqnum.

19 Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e yosaieqnum. Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum.

20 Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum deqa e qalieonum, e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yeqnu.

21 Deqa e kumbra endeqaji uneqnum. E kumbra bole yqajqa arearetbeqnaqa kumbra uge na olo gam getentetbeqnu.

22 Bole, ijo miligiq di e Qotei aqa dal anjam qa tulan arearetbeqnu.

23 Ariya e kumbra endeqaji uneqnum. Une a ijo banq di ijo singaq di ijo jejamuq di wauoqnsiqa Qotei aqa dal anjam ijo areqaloq di unu qaji di qoto iteqnu. Une di singila koba. Deqa a na e tonto talq di waibobuloqnsiqa ijo ban ti ijo singa ti ijo

jejamu ti di singila na taqateqnu.

²⁴ Gulbe dena e tulan ugetbeqnu! Deqa tamo yai na aqaryaibimqa e ijo jejamu moiqas qaji endi olo uratqai?

²⁵ Od, e qalieonum. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei na aqaryaibimqa e ijo jejamu endi uratqai. Deqa e Qotei tulan binjiyoqnsiy sqai. Bole, e ijo segi areqalo na Qotei aqa dal anjam dauryeqnum. Ariya e ijo areqalo namij na une aqa kumbra dauryeqnum.

8

Kristus a gago une kobotosiqa Qotei aqa Mondor Bole iga egej

¹ O ijo was kalil, iga Kristus Yesus beteryejunum deqa Qotei na gago jejamuq di olo une qametgwasai. Deqa iga awai uge oqasai.

² Nambile qa Mondor a Kristus Yesus aqa wau na ninji aqaryaingej deqa une ti moiyo ti na ninji olo taqatngwa keresai.

³ Qotei na aqa segi Niri Yesus qarinyonaqa a une tamo bulosiqa gago une kobotqa bonaqa aqa segi jejamuq di Qotei a gago une aqa awai uge atsiqa dena une aqa singila kobotej. Iga gago areqalo namij na dal anjam dauryqa keresai deqa Qotei na iga degsi aqaryaigej.

⁴ Deqa bini iga gago jejamu qa areqalo namij na walweloiaeqnum. Iga Qotei aqa Mondor aqa kumbra na walweleqnum. Osim dena iga dal anjam aqa kumbra bole geregere dauryoqnsim kereteqnum.

⁵ Tamo nanği areqalo namij aqa kumbra na walweleqñub qaji nanği areqalo namij dauryeqñub. Ariya tamo nanği Mondor aqa kumbra na walweleqñub qaji nanği Mondor aqa areqalo dauryeqñub.

⁶ Tamo nanği areqalo namij dauryoqñqab di nanği moreñqab. Ariya tamo nanği Mondor aqa areqalo dauryoqñqab di nanği lawo na ñambile sqab.

⁷ Tamo nanği areqalo namij dauryeqñub qaji nanği Qotei ti jeu atoqñsib unub. Di kiyaaqa? Nanği Qotei aqa dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa. Nanği dal anjam dauryqa keresai bole sai.

⁸ Tamo nanği areqalo namij na walweleqñub qaji nanği kumbra Qotei a areareteqñu qaji di dauryqa keresai.

⁹ Ariya ninği areqalo namij aqa kumbra na walweloñeqñub. Qotei aqa Mondor a nunço are miligiq di unu deqa ninği Mondor aqa kumbra na walweleqñub. Tamo a Kristus aqa Mondor ti sqasai di a Kristus aqa tamo sqa keresai.

¹⁰ Ninği une ti unub deqa nunço jejamu moiças. Ariya Kristus a nunço are miligiq di unu deqa ninği Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiçoji unub. Deqa Mondor na ninği ñambile eñgwas.

¹¹ Qotei na aqa Niri Kristus Yesus subq na tigeltej. Qotei aqa Mondor a nunço are miligiq di unu deqa Qotei na nunço jejamu moiças qaji di dego subq na tigeltosim ninği ñambile eñgwas. Di Mondor aqa siñgila na ninği ñambile eñgwas.

Iga Qotei aqa anğro tiñtiñ unum

¹² Deqa ijo was, iga areqalo namij aqa kumbra na walwelqasai.

¹³ Ningi areqalo namij aqa kumbra na walwelqab di ningi morenqab. Ariya ningi Mondor aqa singila na nungo jejamu aqa kumbra moiyoqab di ningi nambile sqab.

¹⁴ Tamo unqasari kalil Qotei aqa Mondor na gam osornjreqnaq walweleqnub qaji nanqi Qotei aqa anqro tinqin unub.

¹⁵ Qotei na ningi lanja kanqal tamo sqajqa marsiq aqa Mondor ningi engosai. Ningi lanja kanqal tamo sqab di ningi ulaqab. Qotei na ningi aqa segi anqro tinqin sqajqa marsiq aqa Mondor ningi engej. Deqa ningi endegsib Qotei meteqnub, “O ni gago Abu.”

¹⁶ Mondor a segi gago are miligiq di waueqnu deqa iga endegsi boleq di mareqnum, “Bole, iga Qotei aqa anqro unum.”

¹⁷ Iga Qotei aqa anqro unum deqa mondonq ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di egwas. Inqi di gago was Kristus a ejunu. Kristus a inqi di osaisosiqqa jaqatinq qoboiyej. Deqa iga dego jaqatinq qoboiyoqnqom. Qoboiyosim mondonq iga a ombla inqi di osim so bole gaigai sqom.

Mondonq Qotei na iga so bole egwas

¹⁸ Mondonq Qotei na so bole di babtosisim iga egwas. E are qalonum, so bole de ti jaqatinq iga bini eqnum qaji de ti ombla kerekere sai. So bole dena gago jaqatinq kalil tulanq bunyesqas.

¹⁹ Mondonq Qotei na aqa segi anqro nanqi babtelenqas. Nanqi babtqajqa bati di Qotei a nami atej. Inqi inqi kalil Qotei a gereiyelenqej qaji nanqi na bati di unqajqa deqa tariñoqnsib nam

atoqnsib endegsib nenemeqñub, “Bati gembu bati di brantqas?”

²⁰ Bini inği inği kalil nanği di ugeosib unub. Nanço segi areqalo na nanği ugeosai. Qotei a segi na nanği ugetnjrej. Deqa kumbra bole bole Qotei na mondoñ nanği enjrças qaji deqa tariñoqnsib unub.

²¹ Qotei na inği inği kalil di nanği ugetnjrsiq tonto talq di breinjrobulej unub. Ariya mondoñ bati Qotei a nami atej qaji di brantimqa a na inği inği kalil di olo boletnjrimqa nanği aqa anğro nanği ti koba na tulañ bole sqab.

²² Iga qalie, inği inği kalil Qotei a gereiyelenej qaji nanği jaqatin koba obuloqnsib akam ti unub. Nanği nami jaqatin oqneb agi bini oqnsib unub. Uña a anğrotqa osiq jaqatin eqnu dego kere.

²³ Inği inği kalil di nanği segi akamosai. Iga Qotei aqa Mondor ejunum qaji iga dego jaqatin oqnsim akamoqnsim unum. Qotei na aqa Mondor iga egej deqa iga qalieonum, a olo so tulañ boledamu dego iga egwas. Osim mondoñ a boleq di mergwas, “Niñgi ijo anğro kalil.” Iga bati di brantqajqa deqa tariñoqnsim unum. Bati di brantimqa Qotei na gago jejamu bulyetgosim jejamu bunuj egwas.

²⁴ Qotei a iga elenej deqa bini iga jejamu bunuj di oqajqa tariñoqnsim unum. Iga degyeqnum. Di kiyaca? Iga jejamu bunuj di osaiunum deqa. Tamo bei a inği bole bei oqas di a kiyaca inği deqa olo tariñqas?

²⁵ Iga qalie, iga jejamu bunuj di osaiunum deqa iga mondoñ oqom. Deqa bini iga gulbe qoboiy-oqnsim tariñoqnsim unum.

²⁶ Iga siñgila saiqoji unum deqa Qotei aqa Mon-

dor na iga aqaryaigeqnu. Iga ingi kiye qa pailyqajqa di iga geregere qaliesai. Iga pailyqajqa med-abu gulbeigeqnaqa gago are miligiq na akamoqnsim pailyeqnum. Deqa Mondor a segi na iga aqaryaigwa osiqa iga qa pailyeqnu.

²⁷ Qotei agi tamo nanjo are miligi uneqnu qaji a Mondor aqa areqalo qalieeqnu. Deqa a na Mondor minjeqnaq quoqnsiq aqa segi tamo ungasari nanji qa pailyeqnu.

²⁸ Iga qalieonum, tamo kalil Qotei qalaqalaiyeqnu qaji nanji Qotei na geregereinjreqnu. A nami nanji elenqa osiq metnjrej deqa kumbra bei na nanji ugetnjrqa keresai. Kumbra kalil nanjoq di branteqnu qaji dena nanji olo boletnjreqnu.

²⁹ Tamo kalil Qotei a nami nanji qa qalieej qaji nanji di a na giltnjrej dego. Nanji aqa Niri Yesus a bulosib aqa segi kumbra bole dauryqajqa deqa osiq nanji giltnjrej. Gam dena Yesus a Qotei aqa angro gargekoba nanjo was matu sqas.

³⁰ Ariya tamo kalil Qotei na giltnjrej qaji nanji di a na metnjrej dego. Tamo kalil a na metnjrej qaji nanji di a na tamo bole une saiqoji qa minjrej dego. Tamo kalil a na tamo bole une saiqoji qa minjrej qaji nanji di a na aqa segi so bole enjrej dego.

Gulbe bei na Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra getentqa keresai

³¹ O ijo was, Qotei na kumbra bole kalil di babteqnu deqa iga kiyersi marqom? Qotei na iga areigeqnu deqa tamo yai na iga olo jeutgwas? Tamo dego bei sosai.

³² Qotei na aqa segi Niri Yesus getentosai. A na Yesus qarinyonaq iga kalil qa bosiq moiyej. A na aqa segi Niri iga egej deqa iga qalieonum, a na inġi bole kalil dego iga egoqnqas.

³³ Qotei na iga giltgej deqa tamo yai na gago jejamuq di olo une qametgwas? Tamo dego bei sosai. Qotei a segi na iga tamo bole une saiqoji qa mergej.

³⁴ Deqa tamo yai na mergimqa iga gago une aqa awai uge olo oqom? Tamo dego bei sosai. Kristus Yesus a moisiq olo subq na tigelej. Deqa bini a Qotei aqa ban woq di awesosiqa iga qa Qotei pailyeqnu.

³⁵ Kristus a segi na iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa tamo yai na Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra di olo getentimqa a na iga qalaqalaigwasai? Tamo dego bei sosai. O ijo was, iga gulbe osimqa kiyo, jaqatin osimqa kiyo, tamo qudei na iga ugeugeigibqa kiyo, iga mam koba osimqa kiyo, gara saigimqa kiyo, kumbra uge bei na ugetgimqa kiyo, qoto bei gagoq di brantimqa kiyo Kristus a deqa iga qalaqalaigwasai e? Sai.

³⁶ Bole, inġi uge uge di gagoq di brantoqnqab. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“O Qotei, iga ino segi tamo unġasari unum deqa bati gaigai jeu tamo nanġi na iga lugoqnsib moiyyotgeqnu.

Nanġi iga kaja du du bul edegosib iga lugwajqa laqnu.”

³⁷ Kristus na iga qalaqalaigej deqa inġi uge uge kalil di gagoq di brantoqnqas di unġum. A

na gaigai iga singilatgeqnaqa iga qoto bunyoqnsim tigelejunum.

³⁸⁻³⁹ Od, Qotei na iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa e endegsi ijo are singilatosim qalieonum, ingi bei na Qotei getentqa keresai. Yim a na iga qalaqalaigwasai. Moiyo ti nambile ti lan angro nanngi ti mondor singila nanngi ti ingi ingi bini unub qaji nanngi ti ingi ingi bunuqna brantelenqab qaji nanngi ti ingi ingi singila ejunub qaji nanngi ti ingi ingi lan goge di unub qaji nanngi ti ingi ingi mandam sorgomq di unub qaji nanngi ti ingi ingi Qotei na gereiyelenej qaji nanngi ti kalil dena Qotei getentqa keresai. Yim a na iga qalaqalaigwasai. Gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa singila na Qotei na gaigai iga qalaqalaigoqnsim sqas.

9

Pol a Israel nanngi qa are gulbeiyonej

¹ E Kristus aqa tamo unum deqa e ningi anjam bole merngeqnum. E gisan anjam merngosaieqnum. Mondor Bole na e areqalo ebeqnu deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole.

² E gaigai are tulan gulbeibeqnaqa are koba qaleqnum.

³ Osim endegsi pailyeqnum, “O Kristus, ni na e torei taqal waibosim ijo was agi Jekop aqa moma nanngi olo kamba elejame.” E degsi pailyeqnum.

⁴ Ijo was nanngi di Israel tamo unub. Qotei na nanngi aqa segi angro qa giltnej. A na louqajqa kumbra ti aqa segi rian ti aqa anjam nami singilatej qaji de ti aqa dal anjam ti nanngi enjrej. Osiqa minjrej, “Mondon e na ningi ingi bole bole engwai.”

⁵ Nanngo moma utru nanngi ñam koba ti soqneb. Nanngoq dena Kristus a ñambabey. Kristus a segi Qotei. A ingi ingi kalil nanngo gate. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

Qotei a Israel nanngoq di kumbra kiye yej?

⁶ Qotei a nami ijo was nanngi di ingi bole bole enjrqqa marej. Ariya a na ingi di nanngi enjrosai. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Qotei aqa anjam ulonej”? Eo, iga degsi marqasai. Tamo kalil Israel nanngo len na ñambabeb qaji nanngi Israel tamo tintin sai.

⁷ Bole, nanngi Abraham aqa len na ñambabeb. Ariya nanngi kalil Abraham aqa angro tintin sai. Qotei a nami Abraham minnej, “Ino angro mel Aisak aqa len na qujai ino angro tintin nanngi brantqab.”

⁸ Anjam di aqa utru agiende. Tamo nanngo ai abu na nanngi ñambabtjnjqab dena nanngi Qotei aqa angro tintin brantqasai. Tamo nanngi Qotei aqa anjam nami marej qaji di nanngo areqaloq di singilatqab dena qujai nanngi Abraham aqa angro tintin brantqab.

⁹ Agi Qotei na Abraham anjam endegsi minnej, “Bati e nami atem qaji di brantimqa e olo inoq botqa ino ñauñ Sara a angro mel oqas.”

¹⁰ Qotei aqa anjam bei dego unu. Rebeka a aqaratonaga aqa angro mel aiyel Eso Jekop wo nanngi ñambabeb. Nanngo abu agi gago moma utru Aisak.

¹¹⁻¹² Ariya Qotei na angro mel qujai segi giltej. A angro di aqa kumbra bole bei qa are qalsiq giltosai. A segi na metosiq giltej. Deqa iga

qalieonum, Qotei a gaigai aqa segi areqalo daury-oqnsiq tamo nanği giltnjreqnu. Deqa Rebeka aqa anğro aiyel nanği di nambabosaisosib kumbra bole ti kumbra uge ti yosaisonabqa Qotei na Rebeka endegsi minjej, “Anğro namo nambabqas qaji a na anğro bunu nambabqas qaji aqa sorgomq di sosim a kanğalyoqnqas.”

¹³ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “E Jekop qalaqalaiyeqnum. E Eso qalaqalaiyosaieqnum.”

¹⁴ Deqa iga kiyersi marqom? Qotei a kumbra uge yej degsi marqom e? Sai. Iga degsi marqasai bole sai.

¹⁵ Agi Qotei a nami Moses endegsi minjej, “E tamo bei qa are boleibqa marsiy are boleibqas. E tamo bei qa dulqajqa are soqnim dulqai.”

¹⁶ Deqa ijo was ninği quiy. Qotei a tamo bei giltqas di a aqa segi areqalo na tamo deqa dulosim giltqas. A na tamo di aqa kumbra bole ti aqa are bole ti deqa osim giltqasai.

¹⁷ Agi a nami Isip nanğo mandor koba a qa dulqa uratosiqqa endegsi minjej, “E ijo sinğila kobaquja ni osormitqa tamo unğasari kalil nanği unsib sawa sawa kalilq di ijo ñam mare mare laqnqab. Utru deqa e ni mandor koba atem.” Qotei aqa anjam di nami nenğrenyeb unu.

¹⁸ Deqa ijo was, iga endegsi qalieonum. Qotei a tamo bei qa dulqa are soqnim a tamo deqa dulqas. Ariya a tamo bei aqa areqalo getentqa are soqnim a getentqas.

¹⁹ Ariya ninği e endegsib merbqab, “Qotei a kumbra degyeqnu deqa a kiyayaq olo iga une ti qa mergeqnu? Qotei a gaigai aqa segi areqalo

dauryeqnu deqa tamo yai a Qotei aqa areqalo di olo uratqa kere? Tamo dego bei sosai.”

²⁰ O tamo, ni tamo kiyero deqa ni Qotei degsi n̄irin̄tqam? Tamo bei a web gereiyim web na tigelosim endegsi minjqas kiyo, “Ni kiyaaqa e degsi gereibonum?” A degsi minjqas keresai.

²¹ Web gereiyo tamo a aqa segi areqalo na mandam on̄gol aiyel osimqa web aiyel gereiyqas. Web bei tulañ boledamu gereiyqas. Di in̄gi goiqa-jqa. Ariya web bei bolesai laña wau qudei qa gereiyqas. Web gereiyo tamo a degyqas di a kumbra uge yqo e? Sai. A kumbra bole yqo.

²² Qotei a dego kumbra di yeqnu. Agi a na aqa minjin̄ boleq ateqnu. Di kiyaaqa? Tamo un̄gasari nan̄gi aqa singila qalieqajqa deqa. Tamo un̄gasari Qotei a nan̄gi qa minjin̄ oqeteqnu qaji nan̄gi padalqa gamq di unub. Ariya a na nan̄gi urur padaltn̄jrosai eqnu. A nan̄gi qa tariñsokobaiyeqnu.

²³ A degyeqnu. Di kiyaaqa? Tamo un̄gasari a nan̄gi qa duleqnu qaji nan̄gi aqa so bole qalieqajqa deqa. Aqa so bole di tulañ boledamu. Nan̄gi aqa so bole di oqajqa deqa a na nami gilt̄njrej.

²⁴ Tamo un̄gasari Qotei a nan̄gi qa duleqnu qaji nan̄gi di agi iga. A na iga metgej. A Juda nan̄go segiq dena iga metgosai. A sawa bei bei qaji nan̄goq dena dego iga metgej.

²⁵ Agi Hosea a nami Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi nen̄gren̄yej, “Tamo nami ijo tamo sosai qaji nan̄gi di e na olo minjrqai, ‘Nin̄gi ijo segi tamo unub.’ Tamo nami e na qalaqalain̄jrosai oqnem qaji nan̄gi di e na olo qalaqalain̄jrqai.

²⁶ E nami sawa bei bei qaji nan̄gi endegsi min-

jrem, 'Ninği ijo tamo sai.' Ariya bunuqna e na nanği endegsi minjrqai, 'Ninği ijo segi anğro unub. Ađi e Qotei nambile unum qaji.' "

²⁷ Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiqa Israel nanği qa are qalsiq anjam endegsi marej, "Israel nanęo moma nanği ulul bul tulaņ gargekobaqab. Ariya nanęo ambleq dena Qotei a tamo quja quja segi elenqas.

²⁸ Od, Tamo Koba a na mandamq endi tamo unęasari nanği urur nolanotnjrqas."

²⁹ Aisaia a anjam bei dego endegsi marej, "Qotei sinęila koba ti unu qaji a na iga quja quja uratgonaq iga bole soqnem. A na iga padaltgosai. Padaltgej qamu iga Sodom ti Gomora ti bulosim kalil padalekriterem qamu."

Israel nanği Qotei qa nanęo areqalo sinęilatasai

³⁰ Deqa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Sawa bei bei qaji nanği tamo bole une saiqoji sqajqa gam namosaioqneb. Ariya nanği gam di iteb. Gam agiende. Nanği Yesus qa nanęo areqalo sinęilateqñub gam dena nanği tamo bole une saiqoji unub.

³¹ Ariya Israel nanği Moses aqa dal anjam dauryqajqa waukobaoqneb. Nanği are qaloqneb, "Gam dena iga Qotei aqa namlalaq di tamo bole une saiqoji sqom." Ariya nanği dal anjam dauryoqneb gam dena nanği tamo bole une saiqoji sosai.

³² Di kiyaaqa? Nanği tamo bole une saiqoji sqajqa marsib Yesus qa nanęo areqalo sinęilatqa urateb deqa. Nanği maroqneb, "Iga segi waukobaosim dena iga tamo bole une saiqoji sqom." Nanği

degsib maroqnsib tal ai utru quraqyoqnsib mangaloqneb.

³³ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi quiy. E na tal ai utru bei osiy tal singilatqajqa deqa Saion qureq di tigeltit sqas. Tal ai utru di tamo nanği quraqyosib mangalqab. Ariya tamo nanği tal ai utru deqa nango areqalo singilatqab di nanği jemainjrqsai.”

10

Israel nanği Qotei aqa kumbra qaliesai

¹ O ijo was, e Israel nanği qa are koba qaloqnsim endegsi pailyeqnum, “O Qotei, ni na Israel nanği eleñame.”

² E qalieonum, Israel nanği Qotei qa tulan singilaeqñub. Ariya nanği powo na degyosaieqñub.

³ Nanği Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa gam qaliesai. Deqa nanği nango segi singila na tamo bole une saiqoji sqajqa waueqñub. Nanği Qotei aqa gam na tamo bole une saiqoji sqajqa urateqñub.

⁴ Iga qalie, Kristus a Moses aqa dal anjam kalil keretekritej. Deqa tamo unğasari kalil Kristus qa nango areqalo singilateqñub qaji nanği Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji unub.

⁵ Israel nanği tamo bole une saiqoji sqa marsibqa dal anjam dauryeqñub. Moses a nami nanği qa osiqa anjam endegsi nengrenyey, “Tamo a dal anjam mutu kalil torei dauryekritqas di a ñambile sqas.” Moses a anjam degsi nengrenyey.

⁶ Ariya tamo nanği Kristus qa nango areqalo singilateqñub qaji nanği Qotei aqa ñamgalaq di tamo

bole une saiqoji unub. Deqa Moses a nanqi qa osiqa anjam endegsi nenngrenyej, “Ninigi nungo segi are miligiq na endegsib maraib, ‘Yai a laj qureq oqsim Kristus osim mandamq osi aiqas?’ ”

⁷ Moses a olo anjam bei dego endegsi nenngrenyej, “Ninigi endegsib maraib, ‘Yai a moiyo qureq aisim Kristus olo subq na tigeltqas?’ ”

⁸ Anjam di aqa utru agiende, “Qotei aqa anjam a jojom di unu. A isaq di sosai. A nungo medabuq di unu. A nungo are miligiq di dego unu.” O ijo was, tamo nanjo areqalo Yesus qa sinjilatqajqa anjam di agi iga mare mare laqnum.

⁹ Deqa ninigi nungo medabu waqtosib Yesus a segi qujai Tamo Koba unu degsib boleq di mariy. Osib Qotei a Yesus subq na olo tigeltej anjam di nungo are miligiq di sinjilatiy. Ninigi degyqab di Qotei na ninigi elenqas.

¹⁰ Gago are miligiq na iga Yesus qa gago areqalo sinjilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Gago medabu na iga Yesus aqa ñam soqtoqnsim boleq di mareqnum deqa Qotei na iga elenqenu.

¹¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo nanqi Kristus qa nanjo areqalo sinjilatqab di nanqi jemainjrqasai.”

¹² Od, iga Juda ti Grik ti kalil kerekere unum. Kristus a gago kalil qa Tamo Koba. Deqa a na tamo kalil a metoqnsib pailyeqnu qaji nanqi tu-laj geregereinjreanu.

¹³ Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, “Tamo kalil Tamo Koba aqa ñam metoqnsib pailyeqnu qaji nanqi a na elenqas.”

14 Ariya tamo nan̄gi Kristus qa nan̄go areqalo singilatqasai di nan̄gi kiyersib a metosib pailyqab? Nan̄gi aqa anjam quqwasai di nan̄gi kiyersib a qa nan̄go areqalo singilatqab? Anjam palonto tamo nan̄gi Kristus aqa anjam palontqasai di tamo nan̄gi kiyersib aqa anjam quqwab?

15 Kristus na anjam palonto tamo nan̄gi qarinjrqasai di nan̄gi kiyersib aqa anjam palontqab? Di keresai kalil. Ariya anjam palonto tamo nan̄gi agi beqnub. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nen̄grenyeb unu, “Anjam palonto tamo nan̄gi anjam bole osi beq nabqa tamo un̄gasari nan̄gi tulan̄ areboleboleinjreqnu.”

Israel nan̄gi Qotei aqa anjam bole dauryosaieqnub

16 Tamo un̄gasari kalil nan̄gi Kristus aqa anjam bole di dauryeqnub e? Sai. Agi Aisaia a nami endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo quja quja segi gago anjam nan̄go areqaloq di singilateqnub.”

17 Deqa ijo was, iga qalieonum, iga gago dabkala na Qotei aqa anjam quqwom gam dena iga gago areqaloq di singilatqom. Anjam iga queqnum qaji di agi Kristus aqa medabuq na branteqnu.

18 Ariya e nin̄gi endegsi nenem̄ngwai. Israel nan̄gi Kristus aqa anjam bole di nami quosai kiyo? Sai. Nan̄gi quoqneb. Agi nen̄gren̄ endegsi unu, “Qotei aqa anjam di gilsiq sawa sawa kalil keretonaqa tamo un̄gasari kalil nan̄gi quoqneb.”

19 Deqa e nin̄gi olo nenem̄ngwai. Israel nan̄gi anjam di aqa utru poinjrosai kiyo? Sai. Nan̄gi poinjrej. Agi Moses a nami Qotei aqa anjam bei endegsi marej, “Sawa bei bei qaji nan̄gi ñam

saiqoji unub. Nanği tamo bolesai. Nanği e qa qaliesai dego. Ariya e na nanği elenqai. Osiy ijo kumbra dena e na Israel nanği are ugetetnjrit nanği njirinqab.”

²⁰ Aisaia a dego nami sawa bei bei qaji nanği qa osiq Qotei aqa anjam endegsi singila na marej, “Tamo nanği e qa namosaioqneb qaji nanği e it-beb. Tamo nanği e qa marosaioqneb qaji nanği e nubeb.”

²¹ Ariya Aisaia a olo Qotei aqa medabu osiqa Israel nanği qa endegsi marej, “E bati gaigai nanği qa tarinjoqnsim metnjreqnam nanği olo diqoqnsib ijo anjam gotranjeqñub.”

11

Qotei a tamo quja quja segi elenjoqnsiq olo gargekoba uratnjreqnu

¹ Deqa e ninği endegsi nenemngwai. Qotei na aqa segi tamo unğasari agi Israel nanği qoreinjrej e? Sai. E dego Israel tamo. E Abraham aqa moma. E Benjamin aqa len na nambabem.

² Qotei na Israel nanği qoreinjrosai. Nanği aqa segi tamo unğasari unub. A nami nanği qa qalieosiq giltnjrej. Agi Elaija aqa anjam bei nenğrenq di unu. Aqa anjam di ninği qaliesai kiyo? Elaija a Israel nanği kumbra uge qa are qalsiq endegsi Qotei pailyej,

³ “O Tamo Koba, nanği na ino medabu o qaji tamo nanği nımelenjoqnsib ino atra bijal niñaqyeqñub. E segi qujai ni daurmeqñum deqa nanği na e lubqa laqñub.” Elaija a Qotei degsi pailyej.

⁴ Onaqa Qotei na kamba Elaija kiyersi minjej? A endegsi minjej, “Ni segi e daurbosai. Ijo tamo 7,000 nanği dego e daurbegñub. Nanği singa pulutosib gisañ qotei Bal a qa louosaieqñub.” Qotei na Elaija degsi minjej.

⁵ Dego kere bini Qotei a Israel tamo quja quja segi elenjoqnsiq olo gargekoba uratñjreqñu. Tamo nanği a na elenjoqñu qaji di a nanği qa are boleiyonaq giltñjrej.

⁶ A nanžo wau bole bei qa are qalsiq nanği giltñjrosai. Nanği wau bole yonab a deqa are qalsiq nanği giltñjrej qamu a nanği qa are boleiyey aqa kumbra di laña uloněj qamu.

⁷ Deqa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Israel nanği tamo bole une saiqoji sqajqa wau eqñab ugeinjqñej. Ariya Qotei na Israel nanği qudei aqa segi qa marsiq giltñjrej. Deqa nanği aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Israel nanği gargekoba Qotei na olo areqalo getentñjqñej.

⁸ Nanği qa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “Qotei na nanği nanaritñjrsiqa nanžo ñamdamu ti dabkala ti torei getentñjrej. Nanği nami degsib soqñeb bosiq agi bini degsib unub.”

⁹ Dedit a dego nanği qa osiqa endegsi marej, “Nanği inği uyqa korooqñibqa gulbe gargekoba nanžoq di brantoqñsim kakan bul nanği kabutñjqñas.

Osim sil bul nanžo kakro qainyetñjrsim nanği uneq breinjqñim nanžo singa meniñq di tanjosib ululonjosib awai ugedamu oqñqab.

¹⁰ Nanžo ñamdamu dego getenjqñim sawa unqajqa keresaiinjqñim sqab.

Soqnib Qotei na nanngo qore tanu pulutetnjrim nanngi tingiqa keresai. Nanngi gaigai degsib sqab.”

Qotei na sawa bei bei qaji nanngi olo elenjeqnu

¹¹ Deqa ijo was, e ningi endegsi nenemngwai. Israel nanngi ululonɛb deqa nanngi torei padalqab e? Sai bole sai. Israel nanngi Qotei qoreiyeb deqa Qotei a olo sawa bei bei qaji nanngi elenjeqnu. Israel nanngi Qotei aqa kumbra di unsibqa are ugeinjrim aqaq olo bqajqa deqa are qalsiq sawa bei bei qaji nanngi elenjeqnu.

¹² Israel nanngi Qotei qoreiyeb gam dena Qotei na olo tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi so bole enjreqnu. Od, Israel nanngi Qotei aqa anjam urateb gam dena Qotei na olo sawa bei bei qaji nanngi so bole enjreqnu. Deqa iga bole qalieonum, mondon Israel nanngi olo puluosib Qotei aqaq babqa gam dena Qotei na nanngi ti sawa bei bei qaji kalil nanngi ti so tulan boledamu enjqas.

¹³ O sawa bei bei qaji ningi e na anjam endegsi merngit quiy. Qotei na e qarinqej deqa e nunngo ambleq di waueqnum. E ijo wau deqa tulan are-boleboleibeqnu.

¹⁴ Ijo are koba endegsi unu. E na ijo was Israel nanngo areqalo tigeltetnjritqa kumbra bole bole Qotei a ningi engeqnu qaji di nanngi dego oqajqa maribqa Qotei na nanngi qudei elenqas.

¹⁵ Qotei na Israel nanngi walinjrej gam dena a na olo tamo ungasari gargekoba mandamq endi unub qaji nanngi elenqasiq jeu kobotej. Deqa iga bole qalieonum, Qotei na Israel nanngi elenqas gam dena

a na tamo ungasari gargekoba nanġi olo subq na tigeltnjrqas.

¹⁶ Iga bem sum oqnsim dena bem gereiyoqnsim potoqnsim taqal bei Qotei atraiyeqnum. Deqa bem kalil dego Qotei aqa segi bem. Nam aqa jirim di Qotei aqa segi jirim. Deqa nam aqa dani di dego Qotei aqa segi dani.

¹⁷ Israel nanġi nam oliv qure qaji aqa dani bul unub. Dani qudei Qotei na ġinġenġjr-siqa breinjrej. Ariya niġi sawa bei bei qaji unub deqa niġi nañu qaji oliv aqa dani bul unub. Dani di Qotei na olo elenosiqa nam oliv qure qaji aqa qoboq di betertnjrej unub. Dani di agi niġi segi. Dani Qotei na ġinġenġjr-siqa breinjrej qaji nango sawa di agi niġi na olo eb. Deqa bini niġi nam oliv qure qaji aqa dani nanġi ti namur bole oqnsib unub.

¹⁸ Deqa niġi diqosib endegsib are qalaib, “Iga na nam oliv qure qaji aqa dani qudei nanġi buñnjreqnum.” Niġi diqwab di niġi mati endegsib are qaliy. Nam oliv aqa jirim a na niġi namur engeqnu. Niġi na jirim di namur yosaieqnum.

¹⁹ Ariya niġi na kamba e endegsib merbqab, “Qotei na dani qudei ġinġenġjr-siqa nanġi breinjrsiqa olo iga osiqa nango limeq di iga betertgej unum.”

²⁰ Nunġo anjam di bole. Ariya Qotei aqa kumbra di aqa utru agiende. Israel nanġi Qotei qa nango areqalo sinġilatosai deqa Qotei na nanġi ġinġenġjr-siqa breinjrej. Ariya niġi Qotei qa nunġo areqalo sinġilateqnum deqa Qotei na niġi olo elenġej. Di nunġo segi wau bole bei na sai. Deqa niġi nunġo segi nam soqtaib. Niġi ulaoiy.

²¹ Ningi are qaliy. Nam oliv qure qaji aqa dani di Qotei na giŋgeŋjrsiqa breinjrej. Deqa ningi nungo segi ñam soqtosib diqwab di a na ningi dego giŋgeŋgosim breiŋwas.

²² Ningi geregere are qaliy. Qotei na tamo qudei nanŋi kumbra bole enjreqnu. Osiqa olo tamo qudei nanŋi gulbe enjreqnu. Tamo nanŋi Qotei qoreiyosib uloŋeb qaji nanŋi di a na gulbe enjreqnu. Ariya ningi Qotei aqa kumbra bole geregere ojqab di a na kumbra bole di ningi engoqnqas. Saiqas di a na ningi dego giŋgeŋgosim breiŋwas.

²³ Dani qudei nanŋi nami nam oliv qure qaji di sonab Qotei na nanŋi giŋgeŋjrsiq breinjrej. Ariya nanŋi are bulyosib Qotei qa nanŋo areqalo siŋgilatqab di a na nanŋi olo joqsim nam oliv qoboq di betertnjrqas. Od, Qotei na nanŋi olo betertnjrqas kere.

²⁴ Ningi qalie, nami ningi nañu qaji oliv aqa dani soqneb. Sonabqa Qotei na ningi dena giŋgeŋgosiq joqsi bosiq nam oliv qure qaji aqa qoboq di betertŋgej. Nam oliv qure qaji di nungo nam utru tiŋtiŋ sai. Deqa iga bole qalieonum, bunuqna Qotei na nam oliv qure qaji aqa segi dani nanŋi olo joqsim bosim nanŋo segi limeq di betertnjrqas.

Qotei a tamo unŋasari kalil nanŋi qa are boleiyosim elenqajqa are koba unu

²⁵ O ijo was kalil, ningi diqoqnsib endegsib maraib, “Iga powo koba ti unum.” Ningi degaib. E uli anjam bei mernŋwai. Israel gargekoba nanŋo areqalo geteŋnjrejunu. Nanŋi degsib soqrib sawa bei bei qaji tamo unŋasari Qotei na nami giltnjrej

nanği di kalil elenękritosim kereamęa bati deęa a na Israel nanęo areęalo olo waętetnjręas.

²⁶ Gam dena Qotei na Israel kalil nanęi elenęas. Aęi Qotei aęa anjam bei nami endegsib nenęrenęeb unu, “Aęaryainęo Tamo Koba a Jerusalem dena tigelosim bosim Jekop aęa moma kalil nanęi are bulyetnjrim nanęi ięo anjam gotranęyqajęa kumbra di olo uratęab.

²⁷ Yimęa bati deęa e nanęi koba na anjam qo-sisiy dena nanęo une kalil kobotetnjrqai.” Qotei aęa anjam nami degsib nenęrenęeb.

²⁸ Israel nanęi Yesus aęa anjam bole qoreiye-ęnub deęa nanęi Qotei ti jeu atoęnsib unub. Deęa Qotei na nanęi kamba uratnjroęnsiq olo ninęi sawa bei bei qaji tamo unęasari elenęęnu. Nami Qotei na Israel nanęi giltnjrsiqęa qalaqalainęrej. A nanęo moma utru nanęi qa are qalsiq kumbra degyej.

²⁹ Ięa qalie, Qotei a tamo unęasari nanęi met-njrsim inęi bole bole enjrqas di a bunuęna aęa kumbra di olo uratęa keresai.

³⁰ O sawa bei bei qaji ninęi nami Qotei aęa anjam gotranęyoęneb. Ariya bini Israel nanęi kamba Qotei aęa anjam gotranęyeęnub. Gam dena Qotei a olo ninęi qa duleęnu.

³¹ Od, Israel nanęi Qotei aęa anjam gotranęyeęnub deęa Qotei a ninęi qa duleęnu. Gam dena bunuęna Qotei a Israel nanęi qa kamba deęo olo dulęas.

³² Qotei na ięa kalil aęa anjam gotranęyqajęa kumbraq di breięonaęa ięa tonto talę di sobulem. Qotei a degyej. Di kiyaęa? A ięa kalil qa olo

dulqajqa deqa.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

³³ O ijo was, Qotei aqa areqalo ti powo ti kalil tulan bolequja. Di tulan guma koba dego. Deqa iga na Qotei aqa areqalo ti powo ti di aqa utru geregere ubtosim marqa keresai. Aqa kumbra kalil dego iga dauryosim itqa keresai.

³⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere?”

³⁵ Tamo yai na Qotei ingi bei yqas? Yosim Qotei na kamba olo yqajqa minjqas? Tamo dego bei sosai.”

³⁶ O ijo was ningi quiy. Qotei a ingi ingi kalil atelenej. A ingi ingi kalil qa utru. Ingi ingi kalil di aqa segi. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

12

Ningi nungo jejamu osib Qotei atraiyyi

¹ O ijo was kalil, Qotei a iga qa dulej deqa e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi nungo segi jejamu nambile unu qaji di osib Qotei atraiyyi. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari bole unub deqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei qa bole louoqnqab.

² Ningi mandam tamo nango kumbra dauryosib walwelaib. Qotei a areqalo bunuj engimqa ningi tamo bunuj sosib dena ningi Qotei aqa areqalo geregere qalieoiy. Qotei aqa areqalo agiende. Ningi kumbra bole ti kumbra Qotei a tulan

areareteqnu qaji de ti kumbra tulan bolequja de ti keretosib dauryoqniy.

Wau segi segi Qotei na ningi engej qaji di yoqniy

³ Qotei a e qa are boleiyonaq wau ebej deqa e ningi segi segi endegsi merngwai. Ningi nungo segi ñam soqtaib. Osib nungo was qudei nanngi bunjrqa are qalaib. Ningi areqalo bole ti sosib nungo kumbra geregere tenemtoqniy. Qotei na ningi segi segi singila engej deqa ningi singila di osib Qotei qa nungo areqalo singilatosib wauoqniy.

⁴ Ningi qalie, iga kalil jejamu qujai. Gago jejamu miligiq di ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti unub. Nanngi kalil wau qujai yosaieqnu. Nanngi wau segi segi yeqnub.

⁵ Dego kere iga tamo ungasari gargekoba unum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai. Deqa iga segi segi kalil jejamu qujai di turtejunum.

⁶ Qotei a iga qa are boleiyonaq singila segi segi egej. A na tamo qudei nanngi singila enjrej deqa nanngi a qa nango areqalo singilatoqnsib aqa med-abu osib anjam palontoqnebe.

⁷ A na tamo qudei nanngi singila enjrej deqa nanngi nango Kristen was nanngi aqaryainjroqnebe. A na tamo qudei nanngi singila enjrej deqa nanngi aqa anjam paltoqnebe.

⁸ A na tamo qudei nanngi singila enjrej deqa nanngi nango Kristen was nanngi singilatnjroqnebe. A na tamo qudei nanngi singila enjrej deqa nanngi silali inji inji jeiyoqnsib tamo ungasari inji qa truque-qnub qaji nanngi enjroqnebe. A na tamo qudei nanngi singila enjrej deqa nanngi aqa wau geregere taqatoqnebe. A na tamo qudei nanngi singila enjrej

deqa nan̄gi arebolebole na tamo un̄gasari nan̄gi qa duloqnebe.

Nin̄gi na nun̄go Kristen was nan̄gi bole qalaqalainjroqniy

⁹ O ijo was nin̄gi na tamo un̄gasari nan̄gi bole qalaqalainjroqniy. Nin̄gi gisañ na nan̄gi qalaqalainjraib. Nin̄gi kumbra uge kalil torei uratekritisib kumbra bole segi beteryosib yoqniy.

¹⁰ Nin̄gi gaigai Qotei aqa segi tamo un̄gasari nan̄gi nun̄go was tintiñ edegosib nan̄gi qalaqalainjroqniy. Nin̄gi nun̄go segi ñam tentoqnsib Kristen was nango ñam olo soqtoqniy.

¹¹ Nin̄gi gaigai sin̄gila na Qotei aqa wau ojoqniy. Qotei aqa Mondor a nun̄goq aiyoqnsim are tigeltetn̄goqnim nin̄gi Tamo Koba aqa wau ojqajqa tulan̄ sin̄gilaoqniy.

¹² Mondon̄ Qotei na nin̄gi lan̄ qureq osi oqwas. Nin̄gi deq oqwajqa tarin̄oqnsib arebolebolein̄goqneme. Osib gulbe nun̄goq boqnimqa nin̄gi sin̄gila na tigeloqnsib qoboioqniy. Osib gaigai Qotei pailyoqniy.

¹³ Qotei aqa segi tamo un̄gasari qudei nan̄gi in̄gi in̄gi qa truquoqnbqa nin̄gi na nan̄gi aqaryainjroqniy. Tamo lan̄aj nan̄gi dego nun̄go meq boqnbqa nan̄gi oqnsib geregereinjroqniy.

¹⁴ Tamo qudei na nin̄gi ugeugein̄gibqa di un̄gum, nin̄gi kamba olo Qotei na nan̄gi aqaryainjrqa marsib pailyoqniy. Qotei na nan̄gi ugetnjrqajqa deqa pailyaib.

¹⁵ Kristen was qudei nan̄gi arebolebolein̄jrimqa nin̄gi nan̄gi koba na arebolebolein̄game. Kristen

was qudei nan̄gi akamoqnibqa nin̄gi nan̄gi koba na akamoiy.

¹⁶ Nin̄gi segi segi kalil areqalo qujaitosib soqniy. Nin̄gi nun̄go segi ñam soqtqa are qalaib. Nin̄gi tamo ñam saiqoji nan̄gi koba na laqniy. Nin̄gi diqoqnsib endegsib maraib, “Iga powo koba ti unum.” Nin̄gi degaib.

¹⁷ Tamo qudei na nin̄gi kumbra uge engibqa nin̄gi na kamba nan̄gi kumbra uge enjraib. Nin̄gi tamo kalil nan̄go ñamgalaq di kumbra bole segi yoqniy.

¹⁸ Nin̄gi ñirin̄ ti qoto ti uratiy. Gam soqnimqa nin̄gi gaigai tamo un̄gasari kalil nan̄gi koba na are qujaitosib lawo na soqniy.

¹⁹ O ijo was bole, tamo qudei na nin̄gi gulbe engibqa nin̄gi na kamba nan̄gi gulbe enjraib. Uratosib nan̄gi Qotei aqa ban̄q di atibqa a segi nan̄gi qa ñirin̄osim gulbe enjrqas. Agi Tamo Koba aqa anjam bei nami endegsib nen̄gren̄yeb unu, “Une kambatqajqa wau di ijo segi wau. E segi na tamo nan̄go une qa nan̄gi kambatnjrqai.

²⁰ Deqa ino jeu tamo bei a mam̄yimqa ni a gereiyosim in̄gi anaiye. A ya qaryimqa dego gereiyosim ya anaiye. Ni a degyimqa a aqa kumbra uge qa are qalsim jemaiyqas.”

²¹ O ijo was, Qotei aqa anjam degsi unu deqa e nin̄gi segi segi endegsi mern̄gwai. Kumbra uge bei na ni ojqa laqnim ni segi singilaosim kumbra bole dauryosim dena ni kumbra uge bun̄yosim gotran̄yqam.

13

Nin̄gi sawa taqato qaji mandor nan̄go sorgomq di

soqniy

¹ Ningi kalil sawa taqato qaji mandor nanngo sorgomq di geregere soqniy. Iga qalie, mandor nanngi laña wauosai. Qotei a segi na nanngi wau enjreqnaqa nanngi sawa taqateqñub. Qotei a segi na nanngi atelenej unub.

² Deqa tamo nanngi mandor nanngo anjam go-tranqab di nanngi Qotei aqa anjam dego go-tranqonub. Tamo nanngi degyqab di nanngi awai uge oqab.

³ Mandor nanngi wau ojeqñub di tamo kumbra uge uge yeqñub qaji nanngi ula enjrqajqa deqa waueqñub. Mandor nanngi na tamo kumbra bole bole yeqñub qaji nanngi ula enjrqajqa deqa wauosai. Deqa ningi kumbra bole bole yoqniy. Ningi degyqab di ningi mandor nanngi qa ulaqasai. Nanngi na nunngo ñam soqtetñgwab.

⁴ Mandor nanngi Qotei aqa wau tamo bul unub. Nanngo wau qujai agi nanngi na ningi aqaryainqoqñsib geregereinqeñub. Ariya ningi kumbra uge uge yoqñqab di ningi nanngi qa ulaqab. Ningi qalie, mandor nanngi sebru ojejunub. Nanngi sebru laña ojosai. Nanngi Qotei aqa wau tamo bul unub deqa nanngi sebru dena tamo unqasari kumbra uge uge yeqñub qaji nanngi awai uge enjreqñub.

⁵ Deqa iga mandor nanngo sorgomq di geregere sqom. Iga awai uge oqa uratosim deqa nanngo anjam dauryqom. Deqa segi sai. Iga gago are miligiq di qalieonum, kumbra di bole. Osim deqa ti iga mandor nanngo anjam dauryqom.

⁶ Utru deqa ningi takis waiyeqñub. Mandor

nanği Qotei aqa wau tamo bul unub deqa nanği gaigai sinğila na wau taqateqnub.

⁷ Deqa ninği na mandor nanço inği inği olo enjroqniy. Osib takis o qaji tamo nanço banq di takis atoqniy. Od, ninği tamo kokba kalil nanço sorgomq di geregere sosibqa nanço anjam quoqnsib kumbra bole bole osornjroqniy. Osib nanço ñam soqtoqniy.

Ninği qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy

⁸ Ninği was bei aqa inği inği qudei ejunub di nunçoq di sokobaiyaiq. A qa kamba olo yiy. Ariya kumbra bole bei nunçoq di gaigai soqneme. Kumbra agiende. Ninği segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas.

⁹ Iga qalie, dal anjam a endegsi marqo, “Ninği tamo bei qalsib moiyoitaib. Ninği bajinaib. Ninği was bei aqa inği inği qa mamaulnğaiq. Ninği was bei aqa uña jejamu ojetaib.” Anjam bei dego unu. Anjam agiende, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was nanği degsim geregereinjroqne.” O ijo was, anjam qujai dena dal anjam kalil kabutejunu.

¹⁰ Tamo bei na tamo bei qalaqalaiyqas di a na tamo di kumbra uge bei yqa keresai. Deqa a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas.

Ninği kumbra bole dauryosib walweloqniy

¹¹ Ninği kumbra degyoqniy. Bati iga bini unum qaji endi ninği qalie. Ninği ñeio qa kumbra uratosib tigelqajqa bati agi brantqo. Ninği qalie, Qotei na iga elenqajqa bati isaq yala sonaqa iga

Kristus qa gago areqalo siŋgilatem. Ariya bini Qotei na iga elenqajqa bati jojomqo.

¹² Qolo koboeqnaqa sawa suwanqa laqnu. Deqa iga amburu qaji kumbra kalil uratosim suwan qaji kumbraq di sosim qoto qa gara bul jugwom.

¹³ Tamo a qanam walweleqnu dego kere iga kumbra bole tiŋtiŋ na walweloqnoqom. Deqa iga diqoqnsim alan kobaoqnsim ya uge uyoqnsim nanarioqnaasai. Iga sambala kumbra dego yoqnaqajqa are pruggoqnim kumbra uge jigat yoqnaasai. Iga laŋa laŋa ŋiriŋoqnsim tamo qudei naŋgi qa are ugeigoqnaasai.

¹⁴ Niŋgi Tamo Koba Yesus Kristus beteryosib a gara bul jigsib soqniy. Sosib deqa niŋgi nungo segi jeamu qa areqalo namij dauryoqnaib.

14

Niŋgi nungo Kristen was naŋgi peginjraib

¹ Tamo ungasari qudei Yesus qa naŋgo areqalo siŋgilateqnu qaji naŋgo areqalo di kiŋala siŋgilaosai unu. Deqa niŋgi naŋgo kumbra pegiyosib uge qa minjraib. Osib naŋgi koba na anjam na qotaib. Niŋgi naŋgi osib gereinjriy.

² Naŋgo areqalo kiŋala siŋgilaosai unu deqa naŋgi damu uyosaieqnu. Kalil getenteqnu. Ariya tamo ungasari qudei Yesus qa naŋgo areqalo siŋgilateqnu qaji naŋgi qalie, naŋgi iŋgi kalil uyqa kere. Osib naŋgi iŋgi kalil uyeqnu. Naŋgi iŋgi bei getentosaieqnu.

³ Deqa niŋgi quiy. Tamo ungasari iŋgi kalil uyeqnu qaji naŋgi na olo tamo ungasari damu getenteqnu qaji naŋgi uge qa minjraib. Tamo

uᅅgasari damu getenteqnub qaji naᅅgi na kamba dego tamo uᅅgasari iᅅgi kalil uyeqnub qaji naᅅgi uge qa minjraib. Qotei na naᅅgi kalil eleᅅej.

⁴ Ni tamo kiyero deqa ni tamo bei aqa kaᅅgal tamo a uge qa minjqam? A wau bole yqas kiyo aqa wau uloᅅqas kiyo di aqa wau qa gate a segi na pegiyqas. E are qalonum, kaᅅgal tamo di a wau bole yqa kere. Tamo Koba Qotei na a siᅅgila yimqa a wau bole yqas.

⁵ Tamo bei a endegsi are qalqas, “Bati qudei yori bati kokba. Bati qudei bati laᅅaj.” Ariya tamo bei a marqas, “Sai. Bati kalil kerekere unub.” O ijo was, niᅅgi segi segi nuᅅgo areqalo geregere tenemtosib areqalo bole ti soqniy.

⁶ Tamo qudei naᅅgi yori bati kokba uneqnub di naᅅgi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa uneqnub. Tamo qudei naᅅgi iᅅgi kalil uyeqnub di naᅅgi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa uyeqnub. Naᅅgi iᅅgi uyqa oqnsib Qotei pailyoqnsib uyeqnub. Tamo qudei naᅅgi iᅅgi qudei getenteqnub. Di naᅅgi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa getenteqnub. Naᅅgi iᅅgi getentqa oqnsib Qotei pailyoqnsib getenteqnub.

⁷ Iga qalie, tamo bei a endegsi marqa keresai, “Ijo ᅅambile di ijo segi ᅅambile. E segi na taqatejunum. E moiqai di e segi na marsiy moiqai.” A degsi marqa keresai.

⁸ Iga ᅅambile sqom di iga Tamo Koba a qa are qalsim ᅅambile sqom. Iga moiqom di iga Tamo Koba a qa are qalsim moiqom. Deqa iga ᅅambile sqom kiyo iga moiqom kiyo di iga Tamo Koba aqa segi tamo uᅅgasari sqom.

⁹ Kristus a dego moisiq olo nambile osiq subq na tigelej. Deqa a tamo nambile so qaji nanqi ti tamo moreno qaji nanqi ti nanqo Tamo Koba gaigai sqas.

¹⁰ Ningi kiyaaq nungo Kristen was nanqo kumbra pegiyooqnsib uge qa minjreqnub? Osib nanqi misilinjnreqnub? Ningi qalie, mondon iga kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelamqa a na iga pegiwas.

¹¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenqrenyeb unu, “E segi Tamo Koba. E nambile gaigai unum. Mondon tamo ungasari kalil nanqi ijoq bosib ijo areq di singa pulutosib nanqo medabu qujaitosib merbqab, ‘Ni segi Qotei.’ ”

¹² Qotei aqa anjam degsi unu deqa iga qalieonum, diño bati qa iga segi segi kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelosim gago kumbra kalil babtosis minjnam a quqwas.

Ningi nungo Kristen was nanqi kumbra ugeq breinjraib

¹³ Deqa iga gago Kristen was nanqi uge qa minjrqsai. Osim nanqi uneq breinjrqasai.

¹⁴ Tamo Koba Yesus na e powo ebej deqa e qalieonum, ingi ingi kalil Qotei na gereiyelenej qaji di jiga bei saiqoji. Ariya Kristen was bei a endegsi are qalqas, “Ingi di jigat.” A degsi are qalsim deqa a ingi di getentqas.

¹⁵ Ariya a ingi di getentimqa ningi olo ingi di uyib nunqsimqa a are gulbeyqas. Nungo kumbra dena ningi qalaqalaiyo kumbra uratosib nungo Kristen was aqa are gulbetetqab. Kristus a nungo was di qalaqalaiyosiq moiyej deqa ningi nungo ingi uyo qa osib a ugeugeiyaib.

16 Niŋgi mareqnub, “Iga iŋgi di uyqom di kumbra bole.” Di niŋgi kere mareqnub. Ariya nuŋgo kumbra bole di Kristen was qudei naŋgi unsib olo uge qa marqab di keresai. Deqa uŋgum, niŋgi iŋgi di uyaib.

17 Mondor Bole na aqaryaigimqa iga kumbra bole ti lawo kumbra ti arebolebole ti sqom gam dena Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqat-gwas. Iga iŋgi ti ya ti uyoqnqom gam dena sai.

18 Tamo naŋgi ijo anjam deqa are qalsib Kristus aqa wau ojqab di Qotei a naŋgi qa tulaŋ areareto-qnqas. Amqa tamo uŋgasari kalil naŋgi na naŋgi unjrsib marqab, “Naŋgi tamo bole.”

19 Deqa iga kalil lawo na sosim gago Kristen was naŋgi siŋgilatnjroqnqom.

20 Niŋgi iŋgi uyo na Qotei aqa wau ugetaib. Bole, niŋgi iŋgi kalil uyqa kere. Ariya niŋgi iŋgi bei uysib dena nuŋgo Kristen was bei uneq waiyqab di kumbra uge.

21 Niŋgi damu ti wain ti uysibqa kiyo kumbra bei ysibqa kiyo dena nuŋgo was bei uneq waiyqab di kumbra uge. Deqa niŋgi kumbra di uratiy.

22 Niŋgi Qotei qa nuŋgo areqalo siŋgilateqnub deqa niŋgi qalie, niŋgi iŋgi kalil uyqa kere. Ariya nuŋgo qalie di nuŋgo are miligiq di ulitib soqnem. Yim Qotei a segi uŋqas. Niŋgi iŋgi bei uyqa marsib are gulbeinŋwasai di niŋgi arebolebole na uyi.

23 Ariya nuŋgo ambleq di tamo bei a iŋgi bei uyqa osim are gulbeyim uyqas di a une ti sqas. A Qotei qa aqa areqalo siŋgilateqnu ariya a iŋgi di uyqa osim are gulbeyim uyqas di a une atqas.

15

Niŋgi Kristus aqa kumbra dauryoqniy

¹ Tamo unŋasari qudei Yesus qa nanŋo areqalo siŋgilateqñub qaji nanŋo areqalo di kiñala siŋgilaosai unu. Deqa iga siŋgila ti unum qaji iga na nanŋi aqaryainjroqnsim nanŋo gulbe qoboiyetnjroqñqom. Iga gago segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai.

² Iga gago Kristen was nanŋi aqaryainjroqnsim siŋgilatnjroqñqom.

³ Iga qalie, Kristus a dego aqa segi jejamu aqaryaiyosaioqnej. A nami endegsi Qotei pailyej, “O Abu, tamo qudei ni qa anjam uge mareqñub qaji nanŋi e qa dego anjam uge mareqñub.” Qotei aqa anjam di agi nenŋrenŋq di unu.

⁴ Qotei aqa anjam kalil nami nenŋrenŋyeb qaji di iga Qotei aqa gam osorgwajqa deqa osib nenŋrenŋyeb. Anjam dena gago are siŋgilatetgim iga siŋgila na tigeleqñsim Qotei na mondoŋ iga elenŋqajqa deqa tariñoqñsim sqom. Utru deqa nenŋrenŋyeb.

⁵ Qotei a segi na gago are siŋgilatetgoqñsiq aqaryaigeqnaqa iga siŋgila na tigeleqñnum. Deqa a na marimqa niŋgi kalil koba na Kristus Yesus aqa kumbra dauryosib areqalo qujaitosib soqniy.

⁶ Sosib niŋgi kalil medabu qujaitoqñsib gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqniy.

Kristus na Juda nanŋi ti sawa bei bei qaji nanŋi ti aqaryainjrej

⁷ Kristus a niŋgi qa areboleboleiyonaq niŋgi gereiŋgej dego kere niŋgi nunŋo Kristen was nanŋi

qa areboleboleingim gereinjroqniy. Yim nungo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam tulan soqtoqniy.

⁸ E endegsi marqai. Kristus a Juda nangi qa are qalsiq wauoqnej. Qotei aqa anjam kalil bole. A nami Juda nango moma utru nangi ingi bole bole enjrqa marej. Anjam di singilatqajqa deqa Kristus a wauoqnej.

⁹ Kristus a sawa bei bei qaji nangi qa dego wauoqnej. Qotei a nangi qa dulej aqa kumbra di nangi qalieosib aqa ñam soqtqajqa deqa Kristus a wauoqnej. Agi Kristus aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“E sawa bei bei qaji nango ambleq di ino ñam soqtoqnqai.

E ino ñam soqtqa oqnsiy ni qa louoqnqai.”

¹⁰ Anjam bei dego unu, “O sawa bei bei qaji ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koba na areboleboleingim soqniy.”

¹¹ Anjam bei dego unu,

“O sawa bei bei qaji kalil,

ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy.

Od, ningi kalil aqa ñam soqtoqniy.”

¹² Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi marej, “Mondon Devit aqa abu Jesi aqa moma nangoq dena mandor kobaquja bei brantqas. Brantosim a na sawa bei bei qaji kalil nangi taqatnjroqnqas. Nangi a bosim boletnjrqajqa deqa are qalsib tarinoqnsib sqab.”

¹³ O ijo was, Qotei a nami iga ingi bole bole egwajqa marej deqa iga tarinoqnsim unum. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqñub deqa a na ningi tulan keretngimqa ningi arebolebole ti are

lawo na ti soqniy. Amqa Mondor Bole na ningi singilatngimqa ningi ingi bole bole Qotei a nami engwa marej qaji deqa tarinjoqnsib soqniy.

Pol a Qotei aqa wau ojoqnej deqa a tulan areboleboleiyojnej

¹⁴ O ijo was kalil, ijo are miligiq di e qalieonum, ningi kumbra bole gaigai yeqnub. Ningi powo koba ti unub deqa ningi Qotei aqa tamo ungasari nanji gam bole osornjreqnub.

¹⁵ Qotei a e qa are boleiyonaq wau ebej deqa e anjam singila endi nenjrenyosim nungoq qarinyonum. Ningi ijo anjam endeqa are walngaim deqa e nenjrenyosim.

¹⁶ E Kristus Yesus aqa wau tamo unum deqa e sawa bei bei qaji nanjo ambleq di wauoqnsim Qotei aqa anjam bole nanji minjre minjre laqnum. E nanji joqsiy Qotei aqa ulatamuq di atrainjrobilitqa Qotei a nanji qa tulan areboleboleiyqajqa deqa e waueqnum. Mondor Bole na nanji singilatnjrimqa nanji Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib dauryqajqa deqa ti e nanji qa waueqnum.

¹⁷ Aqo Kristus Yesus wo ombla waueqnum deqa e Qotei aqa wau yqajqa tulan areboleboleibeqnu.

¹⁸⁻¹⁹ Kristus a nami ijo medabu na ti ijo ban na ti wau yoqnej. Wau deqa segi e ningi saingwai. E wau bei qa ningi saingwasai. Kristus na e singila ebeqnaqa e manwa gargekoba yoqnem. Qotei aqa Mondor na dego e singilatbeqnaqa e wauoqnem. Kristus a kumbra kalil di yoqnej. Di kiyaga? A na sawa bei bei qaji nanjo are tigeltetnjrimqa nanji Qotei aqa anjam dauryqajqa deqa. E Jerusalem dia wau

utru atsim Kristus aqa anjam bole mare mare laqnsim gilsim torei Ilirikum sawaq di diñtem.

²⁰ E are qalem, e na tamo unğasari Kristus aqa ñam qaliesai qaji nanğo sawaq di Qotei aqa anjam bole palontoqnqai. Tal ai utru tamo bei na tigeltej qaji gogeq di e olo tal atqasai. E degsi are qalem.

²¹ Agi Qotei aqa anjam bei endegsi nenğrenç di unu, “Tamo unğasari Kristus aqa ñam nami quosai qaji nanği a unqab. Tamo unğasari aqa anjam nami quosai qaji nanği qusib a qa poinjrças.”

Pol a Rom Kristen nanği unjrsm dena Spen sawaq gilqas

²² O ijo was, e Qotei aqa wau di ojeqnum deqa e nuñgoq bqajqa gam getenjejunu. Deqa e nuñgoq bqa yeqnam keresaiibeqnu.

²³ Wausau gargekoba e niñgi nuñğwajqa are qaloqnem. Ariya bini e sawa endia wau bei saiqoji.

²⁴ Deqa e Spen sawaq gilqa osiy e mati nuñgoq bosiy nuñgsiy niñgi ti koba na sokiñalayitqa niñgi inği inği qa aqaryaibibqa e Spen sawaq gilqai.

²⁵ Ariya e mati Jerusalem aisiy dia Juda Kristen nanği unjrsm aqaryainjrçai. Nanği Qotei aqa segi tamo unğasari unub.

²⁶ Nanği qudei inği inği qa truqueqnub deqa Kristen was Masedonia sawa ti Akaia sawa ti di unub qaji nanği na nanği aqaryainjrça marsib silali koroiyeb unu.

²⁷ Nanği nanğo segi areqalo na silali di koroiyeb. Juda Kristen nanği na nanği Qotei aqa anjam qa aqaryainjreqnub deqa nanği na kamba olo Juda

Kristen nan̄gi jejamu qa in̄gi in̄gi qa aqaryainjre-
qnuḅ. Nan̄go wau bole agide.

²⁸ Deqa e mati silali koroiyqajqa wau di koboto-
siy silali di Jerusalem osiy aisiy bunuqna e Spen
sawaq gilqa osiy e nuḅgoq bosiy nuḅgwa.

²⁹ E qalieonum. E nuḅgoq bqai di e Kristus aqa
kumbra bole kalil ijoq di maqejunu qaji di osi
bosiy nin̄gi osorḅgitqa dena nin̄gi singilaqab.

³⁰ O ijo was nin̄gi gago Tamo Koba Yesus Kristus
a qa ti qalaqalaiyo kumbra Mondor na iga os-
orgeqnu qaji deqa ti are qalsibqa e koba na Qotei
pailyqajqa waukobaoqnqom. Od, nin̄gi e qa Qotei
pailyoqniy.

³¹ Yim Qotei na e aqaryaibosim anjam gotran̄yo
tamo Judia sawaq di unub qaji nan̄go ban̄q dena e
olo oqas. E Qotei aqa segi tamo un̄gasari Jerusalem
di unub qaji nan̄gi qa silali koroiyeqnum. Nin̄gi
Qotei pailyibqa a na nan̄go are tigeltetn̄jrimqa
nan̄gi ijo wau deqa tulan̄ arebolebolein̄jqas.

³² Qotei na marim e nuḅgoq bosiy nuḅgsiy dena e
areboleboleibqas. Osiy nin̄gi koba na aqaratosim
dena e singila oqai.

³³ Qotei a are lawo qa utru. A nin̄gi kalil koba na
soqnebe. Bole.

16

Pol a kaiye anjam Rom Kristen nan̄goq qarinyej

¹ Nin̄gi gago jaja Fibi osib gereiyoqniy. A na
Kristen tamo un̄gasari Senkria qureq di unub qaji
nan̄gi qa waukobaeqnu.

² Nin̄gi Tamo Koba a qa are qalsib Fibi
qalaqalaiyoqniy. Nin̄gi Qotei aqa segi tamo

uᅅgasari unub deqa niᅅgi kumbra bole dauryosib Fibi qalaqalaiyoqniy. Fibi a gulbe ti soqniᅅqa kiyo iᅅgi bei qa truquamqa kiyo niᅅgi na aqaryaiiy. A nami tamo uᅅgasari gargekoba naᅅgi aqaryainjroqnsiq e dego aqaryaiboqnej. Deqa niᅅgi a urataib. A kamba dego aqaryaiiy.

³ Niᅅgi na ijo kaiye anjam endi osib Prisila Akwila wo naᅅgi aiyel minjriy. Naᅅgi aiyel e koba na Kristus Yesus aqa wau ojeqnum.

⁴ Nami jeu tamo naᅅgi na e lubqa laqnaᅅ naᅅgi aiyel moiqa ulaosai. Naᅅgi e aqaryaibeb. Deqa e naᅅgi aiyel minjreqnum, “Keretonub.” E segi sai. Kristen tamo uᅅgasari sawa sawa kalilq di unub qaji naᅅgi dego naᅅgi aiyel minjreqnub, “Keretonub.”

⁵ Ariya niᅅgi na ijo kaiye anjam endi osib Kristen tamo uᅅgasari kalil Prisila Akwila wo naᅅgo talq di loueqnub qaji naᅅgi dego minjriy.

Osib Epainetus dego ijo kaiye anjam endi minjiy. E a tulaᅅ qalaqalaiyeqnum. A Esia sawa qaji. Tamo kalil Esia sawaq di unub qaji naᅅgi are bulyosaisonabqa Epainetus a namoqna are bulyosiq Kristus qa aqa areqalo siᅅgilatej.

⁶ Niᅅgi na ijo kaiye anjam endi osib Maria dego minjiy. A niᅅgi aqaryaiᅅgwa maroqnsiq waukobaoqnej.

⁷ Niᅅgi na ijo kaiye anjam endi osib Andronikus Junias wo naᅅgi aiyel dego minjriy. Naᅅgi aiyel ijo leᅅ naᅅgi. Jeu tamo naᅅgi na naᅅgi aiyel e ombla ojelenosib tonto talq di breigonab soqnem. Qotei na naᅅgi aiyel wau enjrej deqa naᅅgi aqa anjam mare mare laqnub. Deqa naᅅgi aiyel dego ñam

ti. E are bulyosaisonam nan̄gi aiyel namoqna are bulyosib Kristus qa nan̄go areqalo siŋgilateb.

⁸ Ariya nin̄gi ijo kaiye anjam endi Ampliatus dego minjiy. E Tamo Koba aqa ñam na a tulan̄ qalaqalaiyeqnum.

⁹ Nin̄gi Urbanus dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A iga ti koba na Kristus aqa wau ojeqnum. Nin̄gi Stakis dego ijo kaiye anjam endi minjiy. E a tulan̄ qalaqalaiyeqnum.

¹⁰ Nin̄gi Apeles dego ijo kaiye anjam endi minjiy. Iga qalieonum, a bole Kristus dauryeqnu.

Nin̄gi ijo kaiye anjam endi osib Aristobulus aqa tal qujai nan̄gi ti dego minjriy.

¹¹ Osib Herodion a dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A ijo leŋ.

Nin̄gi ijo kaiye anjam endi osib Narsisus aqa tal qujai nan̄gi ti dego minjriy. Nan̄gi Tamo Koba aqa tamo bole unub.

¹² Nin̄gi Trifina Trifosa wo nan̄gi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriy. Nan̄gi aiyel Tamo Koba aqa waukobaeqnum.

Nin̄gi ijo kaiye anjam endi osib Persis dego minjiy. E a tulan̄ qalaqalaiyeqnum. A Tamo Koba aqa wau siŋgila na ojeqnu.

¹³ Nin̄gi ijo kaiye anjam endi Rufus dego minjiy. A tamo bolequja sosiq Tamo Koba dauryeqnu. Nin̄gi aqa ai dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A ijo ai bul.

¹⁴ Nin̄gi ijo kaiye anjam endi osib Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas nan̄gi minjriy. Osib Kristen was kalil nan̄gi koba na unub qaji nan̄gi dego minjriy.

¹⁵ Osib Filologus Julia wo nanği aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriy. Niği na ijo kaiye anjam endi osib Nereus na aqa jaja na Olimpasi na ariya Qotei aqa tamo unğasari kalil nanği koba na unub qaji nanği ti minjriy.

¹⁶ Niği na nuńgo Kristen was kalil nanği segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo unğasari kalil nanği yeqnub.

Kristus aqa tamo unğasari qure qure kalilq di unub qaji nanği na dego niği kaiyeińgonub.

Tamo qudei na Kristen nanği potoaiyeltnjreqnub

¹⁷ O ijo was, nuńgo ambleq di tamo qudei nanği Qotei aqa anjam niği nami qusib dauryeb qaji di gotranjoqnsib olo bubulyeqnub. Osib Kristen nanği potoaiyeltnjroqnsib uneq breinjreqnub. Deqa e niği singila na endegsi mernğwai. Niği tamo deqaji nanği qa geregere nam atoqnsib nanği qoreinjriy.

¹⁸ Tamo deqaji nanği gago Tamo Koba Kristus aqa wau ojosaieqnub. Nanği nanço segi jejamu qa kumbra qa are qaloqnsib dauryeqnub. Osib tamo unğasari nanği walawalainjroqnsib gisa gisanjroqnsib nanği nanaritnjreqnub. Tamo unğasari nanği di kumbra bole ti kumbra uge ti geregere pegiyosaieqnub.

¹⁹ O ijo was, e niği qa tulań areboleboleibeqnu. Di kiyacaq? Niği Qotei aqa anjam geregere dauryeqnab tamo unğasari kalil nanği deqa queqnub. Ariya e niği endegsi mernğwai. Niği kumbra bole yqajqa geregere poińgoqnim kumbra uge yqajqa nanariosib soqniy.

²⁰ Qotei a are lawo qa utru. Sokiñala a na Satan ojsim osi bosim nuñgo siñgaq di atim niñgi na sosqab.

Gago Tamo Koba Yesus a niñgi qa are boleyeme.

Tamo qudei na kaiye anjam Rom Kristen nanqoq qarinyeb

²¹ Timoti a e ombla wauo qaji. A na niñgi kaiyeiñgwo. Lusius na Jeson na Sosipater na nanği qalub dego niñgi kaiyeiñgonub. Nanği qalub ijo leñ nanği.

²² Ijo ñam Tertius. E Pol aqa medabuq na anjam kalil endi osim ijo segi bañ na nenğrenyonum. E dego Tamo Koba aqa ñam na niñgi kaiyeiñgonum.

²³ Gaius a dego niñgi kaiyeiñgwo. A na e osiqa aqa segi talq di e gereibeqnu. Osiqa Kristen tamo uñgasari kalil qure endia loueqnub qaji nanği dego gereinjreçnu.

Erastus Kwartus wo nanği aiyel dego niñgi kaiyeiñgonub. Erastus a Korin qure nanço silali taqateçnu qaji tamo. Kwartus a gago Kristen was.

²⁴ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a niñgi kalil qa are boleyeme. Bole.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²⁵ Yesus Kristus aqa anjam bole e mare mare laqnum qaji dena Qotei na niñgi torei siñgilatñgwa kere. Tulañ nami Kristus aqa anjam bole di uliesoqnej.

²⁶ Ariya bini Qotei na anjam di boleq ateqnu. Qotei ñambile gaigai unu qaji a marnaqa aqa medabu o qaji tamo nanği anjam di nenğrenyonab soqnej. Sonaqa iga na olo osim tamo uñgasari

sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi minjre minjre laqnum. Deqa nanqi uli anjam di quoqnsib poinjregnu. Qotei na anjam di boleq ateqnu. Di kiyaga? Tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanqi anjam di qusib nango areqaloq di singilatosib dauryqajqa deqa.

²⁷ Qotei qujai di a powo koba ti unu. Deqa iga bati gaigai Yesus Kristus aqa wau na Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2000
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2000 edition
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2000

Copyright © 2000 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2001-01-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

6bd977a8-0139-583b-a367-c04faf6223cc